

CASAL EL FRIJOLITO

Projecte socioeducatiu a la *Cooperativa Nuevo Horizonte*
(Guatemala)

Alumne: Gemma Julián Vilanova.

Tutor: Dr. Jordi Sabater Garcia

Grau: Educació Social.

Any acadèmic: 2018-2019.

Data dipòsit: 20 de juny del 2019.

Itinerari: Diversitat, comunitat i cooperació al desenvolupament.

RESUM

CASAL EL FRIJOLITO:

PROYECTO SOCIOEDUCATIVO A LA COOPERATIVA NUEVO HORIZONTE

La proposta educativa que es planteja en el següent projecte consisteix en la formulació de diferents activitats de lleure socioeducatiu, per tal de reforçar els aprenentatges escolars d'infants de sis a dotze anys de la *Cooperativa Nuevo Horizonte* a Guatemala, durant el període vacacional. El projecte socioeducatiu es desenvolupa seguint tres línies estratègiques diferents: la sostenibilitat, els hàbits saludables i la intel·ligència emocional. Aquestes es treballaran per mitjà d'activitats físico-esportives, tallers manuals i dinàmiques d'expressió artística i corporal. Per concloure, es ressalta la importància d'integrar l'educació en el temps lliure en els projectes de la comunitat.

Paraules clau: lleure socioeducatiu, sostenibilitat, hàbits saludables, intel·ligència emocional i comunitat.

RESUMEN

CASAL EL FRIJOLITO:

PROYECTO SOCIOEDUCATIVO EN LA COOPERATIVA NUEVO HORIZONTE

La propuesta educativa que se plantea en el siguiente proyecto consiste en la formulación de diferentes actividades de ocio socioeducativo, para reforzar los aprendizajes escolares de niños de seis a doce años de la *Cooperativa Nuevo Horizonte* en Guatemala, durante el periodo vacacional. El proyecto socioeducativo se desarrolla siguiendo tres líneas estratégicas diferentes: la sostenibilidad, los hábitos saludables i la inteligencia emocional. Estas se trabajaran mediante actividades físico-deportivas, talleres manuales i dinámicas de expresión artística i corporal. Por concluir, se resalta la importancia de integrar la educación en el tiempo libre en los proyectos de la comunidad.

Palabras clave: ocio socioeducativo, sostenibilidad, hábitos saludables, inteligencia emocional i comunidad.

ABSTRACT

CASAL EL FRIJOLITO:

SOCIOEDUCATIVE PROJECT IN COOPERATIVA NUEVO HORIZONTE

This project aims to present an educational proposal which consists of a set of socio-cultural leisure activities whose objective is to reinforce the teaching program of children from 6 to 12 years old residing in *Cooperativa Nuevo Horizonte* (Guatemala) during the holiday period. Three different perspectives have been considered for this socioeducational project: sustainability, healthy habits and emotional intelligence. These are intended to be accomplished by the means of active sports activities, manual workshops and guided artistic and physical group dynamics. To conclude, it should be remarked that this educational elements must be adequately integrated within the spare times allowed by the other community projects.

Keywords: socioeducative leisure, sustainability, healthy habits, emotional intelligence and community.

ÍNDIX

1. Introducció.....	6
2. Marc teòric.....	8
2.1. Educació no formal.....	8
2.2. Oci i temps lliure.....	10
2.3. Educació en el temps lliure.....	12
2.4. Temàtiques específiques.....	19
3. Diagnòstic.....	22
3.1. Ubicació de la recerca.....	22
3.2. Detecció de les necessitats.....	29
3.3. Establiment de les prioritats.....	32
4. Formulació del projecte.....	33
5. Planificació.....	34
5.1. Línies d'acció.....	34
5.2. Objectius.....	36
5.3. Continguts.....	37
5.4. Metodologia i mitjans educatius.....	37
5.5. Pla de treball.....	39
5.6. Unitats didàctiques.....	40
5.7. Materials i recursos necessaris.....	54
5.8. Indicadors i instruments d'avaluació.....	54
6. Aplicació.....	55
6.1. Gestió i organització interna.....	55
6.2. Relacions externes.....	59
6.3. Recursos materials.....	60
6.4. Pla d'actuació.....	61
6.5. Pressupost i fonts de finançament.....	62

7. Avaluació.....	65
7.1. Avaluació inicial i de procés.....	65
7.2. Indicadors d'avaluació.....	67
7.3. Instruments d'avaluació i temporalització.....	68
7.4. Avaluació final i d'impacte.....	69
8. Conclusions.....	71
8.1. Principals conclusions.....	71
8.2. Anàlisi dels aspectes positius.....	72
8.3. Anàlisi de les dificultats.....	72
8.4. Línies futures d'acció.....	73
9. Bibliografia.....	74

ÍNDIX DE TAULES:	
Taula 1: Models metodològics de la pedagogia del lleure.....	16
Taula 2: Objectius específics i objectius a treballar.....	36
Taula 3: Unitats de programació i unitats didàctiques.....	39
Taula 4: Esquema amb l'organigrama de l'entitat.....	55
Taula 5: Descripció dels recursos materials.....	60
Taula 6: Pressupost, relació entre despeses i ingressos.....	62
Taula 7: Detall de les despeses del pressupost.....	63
Taula 8: Detall dels ingressos del pressupost.....	64
Taula 9: Ítems de l'avaluació pel que fa als infants.....	66

1. INTRODUCCIÓ

L'elaboració del present projecte socioeducatiu, que tracta sobre una proposta d'activitats d'educació en el temps lliure per infants residents a la *Cooperativa Nuevo Horizonte* (CNH), va néixer de les pràctiques que vaig realitzar en el quart curs de la carrera d'Educació Social a Guatemala. Al llarg dels tres mesos a la CNH, vaig poder conèixer una altra realitat i una forma d'organitzar-se molt diferent del que estava acostumada; marxant molt lluny del què conec em vaig sentir molt a prop de les persones que em vaig trobar en el camí. Per aquesta raó, la principal funció d'aquest projecte és ser un gra de sorra que se sumi als grans esforços que estan fent les persones de la comunitat per tirar endavant l'àmbit de l'educació.

Cal destacar, que en la realització d'aquestes pràctiques intensives la comunitat ens va obrir les seves portes amb el principal objectiu que entréssim amb la ment oberta a conèixer tot el que ells ens podien ensenyar de la manera de viure i d'entendre la vida; i que si finalment trobàvem algun projecte en el qual ens agradés participar ens hi animarien, sempre partint de la idea d'una cooperació internacional de base que es fonamenta en la relació d'igual a igual.

A causa, de la meva motivació personal per entrar a conèixer l'escola primària i els infants que hi assistien, em vaig adonar que en finalitzar les classes els infants voltaven pel carrer sols i sense la supervisió dels adults, cosa que podia fer que a vegades duguessin a terme conductes perilloses (com l'ús de navalles o matxets). Aquesta problemàtica s'agreuja amb l'arribada de les vacances escolars, ja que els pares seguien treballant i no hi havia cap alternativa d'oci educatiu pels infants durant aquest període.

En vista d'aquesta necessitat, va sorgir la idea de fer un projecte partint de l'acció educadora de l'escola, per poder donar continuïtat a la tasca educativa però des de la perspectiva de l'educació no formal, concretament en el lleure socioeducatiu. Per aquesta raó, es van realitzar entrevistes individuals amb tots els docents de l'escola primària i també es va fer una entrevista conjunta amb els docents del *Básico* (educació secundària), per poder analitzar amb més profunditat la visió de tots aquests agents educatius sobre la relació existent entre la comunitat i l'educació.

Principalment, la visió que comparteixen es basa en una educació en valors i el foment de la consciència crítica, que permetin als infants poder desenvolupar totes les seves habilitats i capacitats en relació amb la realitat que els envolta.

Malgrat el sofriment pel qual han passat les persones que van crear la comunitat en sortir de la guerrilla, l'esperit de lluita no ha minvat i segueixen amb ganes de transformar el present i el futur des de l'educació de les noves generacions perquè tinguin una consciència política que els permeti crear noves oportunitats per millorar les seves condicions de vida.

Seguint amb aquesta línia educativa, es fa una proposta inicial de projecte socioeducatiu que pren per nom: Casal el *Frijolito*, el qual fa una primera posada en escena de les activitats proposades en el projecte pilot. Per a la seva realització, inicialment es va obrir el projecte a qualsevol persona adulta que volgués participar en la dinamització de les activitats i gràcies a aquest fet vam comptar amb el suport de dos monitors més.

En dur a terme el projecte pilot, hi va haver un seguit d'aspectes que s'havien de modificar per no adaptar-se suficientment al context on s'implementava o perquè no encaixaven amb les característiques de la població destinatària. Motiu pel qual, es va refer el projecte pilot i es va formular el present projecte amb les millores incorporades per poder dur a terme en una altra ocasió una acció socioeducativa amb fonaments científics i amb coneixement de la comunitat. Així es despleguen un seguit d'activitats amb continguts educatius, elaborades no tan sols per fer gaudir als infants i distreure'ls, sinó també perquè aprenguin en un espai educatiu per mitjà de la vivència i l'experiència.

Pel que fa a les línies estructurals del projecte, s'inicia amb el marc teòric el qual ofereix la base científica i tècnica pel posterior desenvolupament de la proposta educativa, i consisteix en l'estudi i l'anàlisi de l'educació en el temps lliure. Segueix amb el diagnòstic de les necessitats i l'establiment de prioritats, a partir de l'anàlisi del context. A continuació, s'exposa la principal formulació del projecte i la seva planificació que conté més detalladament la proposta educativa. Després es mostra l'aplicació d'aquesta proposta concreta mitjançant l'organització del projecte i dels diferents agents; per acabar amb el disseny de l'avaluació amb els indicadors i instruments pertinents, que permetran finalment, establir les conclusions a les quals s'ha arribat al llarg del disseny del present projecte. En el final del projecte s'inclouen les fonts bibliogràfiques consultades per dur a terme la recerca d'informació i els annexos en els quals es troben les diferents entrevistes realitzades als docents de les escoles i els instruments de l'avaluació.

2. MARC TEÒRIC

El marc teòric que fonamenta el present projecte socioeducatiu, es basa principalment en l'educació en el temps lliure; per aquesta raó, per poder-la posar en context, prèviament s'exposarà quina posició ocupa dins de l'educació no formal i la concepció que tenim sobre els termes d'oci i temps lliure.

2.1. Educació no formal:

Freire (1975) defineix l'**educació** com el procés pel qual els éssers humans poden superar l'opressió i ser lliures. Afirmar que l'educació serà l'eina que permetrà incidir en les consciències de les persones, per tal de transformar-se i millorar les seves condicions de vida. Dins de la complexitat de l'univers educatiu, trobem tres tipologies educatives que es diferencien per la seva organització i/o sistematització, les quals s'anomenen: educació formal, educació no formal i educació informal (Trilla, 1993).

D'entrada, podem diferenciar l'**educació informal** de les altres dues tipologies perquè no es duu a terme de manera intencional per l'agent educatiu, sinó que el fet educatiu es produeix de manera difusa i asistemàtica; un bon exemple d'agent educatiu que es troba en aquesta classificació, seria la família. A continuació, trobem que l'educació formal i la no formal són intencionals, tenint en compte que tenen objectius explícits de l'aprenentatge i desenvolupen processos educatius específics i diferenciats de la resta.

Pel que fa a l'**educació formal**, podem dir que és la que es produeix a l'escola, com a espai propi d'aprenentatge, col·lectiu i presencial, a través de l'establiment d'uns continguts i competències prefixades pels currículums escolars i plans d'estudis, que s'elaboren d'acord amb la legislació en matèria d'educació d'un determinat territori.

Ens centrarem especialment en l'**educació no formal**, la qual es caracteritza per realitzar-se fora del marc institucional de l'escola i tradicionalment han format part d'aquesta tipologia, l'ensenyament no convencional o l'educació oberta. Trilla (1993, p.30) defineix l'educació no formal com: *“el conjunto de procesos, medios e instituciones específica y diferenciadamente diseñados en función de explícitos objetivos de formación o de instrucción, que no están directamente dirigidos a la provisión de los grados propios del sistema educativo reglado”*.

Coombs (dins de Pastor, 2001, p.535), matisa aquesta definició d'educació no formal explicant que aquest concepte fa referència a *“las actividades educativas y de formación*

estructuradas, sistemáticas, no escolares, de relativamente corta duración, en las cuales los agentes promotores buscan cambios concretos en la conducta de grupos de población completamente distintos”.

Seguint amb la línia del que proposa aquesta definició, Trilla (1993) afirma que per mitjà de l'educació no formal, es pot atendre qualsevol mena d'objectiu relacionat amb els àmbits cognitiu, afectiu o psicomotor; d'aquesta manera, es poden dur a terme activitats per adquirir coneixements i habilitats intel·lectuals, la formació d'actituds o el reforçament de capacitats psicomotrius. El mitjà que s'utilitzarà per assolir aquests objectius variarà en funció del context i dels continguts educatius de cada **medi no formal**. Alguns d'aquests medis que pertanyen a l'educació no formal són l'alfabetització de persones adultes, la formació cultural, l'educació pel temps lliure i l'animació sociocultural, l'educació ambiental, la formació cívica i social, etc.

Sobre els **educands**, trobem que aquesta tipologia d'educació no està dirigida únicament a un sector determinat de la població, ja sigui en funció de l'edat, el sexe, la classe social, el lloc on es desenvolupa, etc. Sinó que segons les característiques de cada activitat o del medi educatiu en concret, estarà enfocada a uns determinats destinataris. Atès que com diu Trilla (1993), l'educació no formal vetlla per arribar a tothom, ja que: “[...] supone, en cierto modo, la intención de extender la acción pedagógica, la población educacional de algunos de estos medios proviene de sectores que, por las razones que sea, se hallan menos atendidos por el sistema escolar convencional” (p.33).

Malgrat que algunes de les activitats s'enfoquin a determinats col·lectius com són la infància, la joventut, la tercera edat, etc. n'hi ha d'altres que s'organitzen amb grups variables i heterogenis, perquè no són tan rígids com els del sistema educatiu formal. Normalment, la participació en els programes d'educació no formal són d'adhesió voluntària, fet que suposa una major motivació dels educands, a l'estar moguts pels seus interessos o necessitats personals per participar-hi. Per consegüent, si les activitats no satisfan les seves necessitats o expectatives, són lliures de deixar d'assistir-hi.

Respecte als **educadors**, és variable el seu perfil professional i la formació prèvia que se'ls requereix. En major quantitat, són persones semiprofessionals o *amateurs* que duen a terme voluntariat tot compaginant-ho amb les seves pròpies tasques laborals, no obstant i en menor mesura, pot haver-hi personal pedagògic professional en determinats medis no formals.

2.2. Oci i temps lliure:

Com ja s'ha mencionat en l'anterior punt, un dels medis de l'educació no formal és l'educació en el temps lliure o també anomenat lleure socioeducatiu, el qual és la base del present projecte. Prèviament a la definició del concepte de lleure socioeducatiu, és necessària la seva contextualització històrica i el seu enquadrament dins de la concepció d'oci i temps lliure.

Partint del terme d'**oci i temps lliure**, cal tenir present que l'època i la societat de cada moment n'ha fet una valoració diferent, tal com exposa Hernández (2000) en el seu article. En uns inicis, en l'Edat Mitjana i en el Renaixement l'oci estava reservat a les persones que tenien una posició social alta i que s'abstenien de treballar per dedicar-se a la guerra, la política, l'esport, la ciència o la religió. En l'Edat Moderna, l'oci avança cap a una concepció negativa, ja que es veu com un vici personal i social, al ser improductiu en el sistema, en contraposició del treball que sí que es considera productiu.

Aquesta visió es manté en l'època de la Revolució Industrial en la qual la jornada de treball augmenta, sense preveure temps lliure pels treballadors. Tanmateix, l'estat de la qüestió canvia a causa dels moviments reivindicatius que propulsen una regulació sobre la duració i les condicions de les jornades laborals, gràcies als avenços en matèria de drets humans. Culminant d'aquesta manera, en la proclamació per part de l'Assemblea de les Nacions Unides de la Declaració Universal dels Drets Humans del 1948, en la qual en el seu article 24 reconeix el dret al gaudi en el temps lliure.

En l'actualitat, segons Trilla (1993), el temps pot tenir diferents usos, dels quals principalment podem destacar el temps no disponible i el disponible. Primer, el **temps no disponible** és el que fa referència al treball (treball remunerat o escola, treball domèstic i ocupacions extralaborals) i a les obligacions no laborals (necessitats biològiques o obligacions familiars i socials). Segon, el **temps disponible** agrupa les ocupacions autoimposades (per exemple activitats religioses, de voluntariat o de formació) i el temps lliure (pot ser temps desocupat o temps destinat a l'oci). Ens centrarem especialment en aquest últim, el **temps lliure** (Pastor, 2015), el qual podem definir com el període que no és dedicat al treball, ni a altres obligacions imposades o autoimposades. Aquest temps pot estar ocupat en diferents funcions, com pot ser la de l'oci, pel seu caràcter recreatiu i social.

Com que la població diana del present projecte compren l'etapa de la infància, caldrà que matisem el concepte de **temps lliure infantil**. Atès que no el podem descriure partint de la

relació amb el treball, com és el cas dels adults, sinó que es basarà en l'activitat diària dels infants a l'escola (Pastor, 2015). La relació dels infants amb l'escola es fonamenta en el compliment d'uns horaris, del calendari escolar, de l'adquisició d'uns continguts mesurats a través de les notes, etc. Per això, podem dir que el temps no disponible dels infants és el temps que dediquen a l'escola i a les activitats extraescolars, a la satisfacció de les seves necessitats biològiques i a les tasques domèstiques; conseqüentment, el temps disponible serà el restant de totes aquestes activitats. Pastor (2015), afirma que en el període de la infància és quan es té més temps disponible i afegeix que els tres eixos en els quals es distribueix el temps, són la família, l'escola i el joc. El gaudi del potencial socioeducatiu del temps d'oci en la infància, per mitjà del joc, permetrà donar pas a l'etapa de l'adolescència aprofitant un nou espai de socialització.

Per tal que puguem considerar el temps lliure com a **temps d'oci**, s'han de complir les condicions que trobem a continuació (Trilla, 1993): autonomia, perquè s'escull i es duu a terme de manera lliure; plaer, ja que les activitats que es desenvolupin han de ser gratificants i han d'aportar satisfacció; i ocupació autotèlica, significa que les activitats es realitzen amb la finalitat de gaudi personal. Per aquesta raó, Trilla (dins de Pastor, 2015, p.15) el defineix de la següent forma: *"el ocio consiste en una forma de utilizar el tiempo libre mediante una ocupación autotélica y autónomamente elegida y realizada, cuyo desarrollo resulta placentero al individuo"*.

De manera que, entenem que l'oci contribueix a la realització de la persona, ja que satisfà tres tipus de necessitats, que són: el descans per alliberar-se del cansament laboral i de les obligacions, la diversió per sortir de la rutina i l'avorriment, i el desenvolupament personal que suposa tot aquest procés (Lopez, 1993). Una de les vessants de l'oci és la que es refereix a la seva perspectiva educativa, des de la qual Thesaurus Eric (1987) dins de López (1993) l'anomena *"Leisure education"* i la descriu així: *"actividades organizadas con el objetivo de ayudar a los individuos o grupos a usar el tiempo de no-trabajo de un modo que conduzca al bienestar físico y mental"*.

2.3. Educació en el temps lliure:

El concepte que tenim avui en dia de l'educació en el temps lliure o també anomenada **educació en el lleure** el devem als moviments de les pedagogies renovadores del segle XX; en l'època de la República, es buscava modernitzar el territori català de la mà de diferents projectes pedagògics innovadors (Villanueva, 2018). En una de les seves vessants trobem aquells projectes que impulsaven experiències educatives fora de l'escola, com les primeres colònies, els jardins d'infants, els camps esportius i les primeres experiències d'escoltisme. Per aquest motiu, tal com afirmen Romeu, Barba, Ruiz i Carrasco (2018), des de finals del segle XIX i durant el primer terç del segle XX, Catalunya es converteix en pionera en iniciatives educatives en el camp de l'oci; fet que remarca la importància de la tradició catalana en el desenvolupament posterior del lleure socioeducatiu.

Partint des de la perspectiva que concep el temps lliure com a temps per un mateix, per a l'expressió i la realització personal, Armengol (2006) afirma que és molt rellevant portar a terme una intervenció educativa en el temps lliure perquè "no es tracta d'utilitzar temps per donar un plus a l'educació sinó d'intervenir, precisament per a possibilitar l'oci personal, el lleure, i sense cap ànim de monopolitzar el temps lliure dels infants o dels joves" (p.18).

Atès que el valor de l'educació en el lleure rau en la pròpia vivència que tenen els infants d'allò que han experimentat. Sempre serà més significatiu, el fet que ells puguin ser els protagonistes de la mateixa acció socioeducativa, permetent que puguin engegar i portar a terme iniciatives que han sortit d'ells mateixos; arribant d'aquesta manera a un procés que permeti l'adquisició de responsabilitats envers el seu temps i l'espai, en l'entorn quotidià.

Seguint en la mateixa línia, Ruiz de Gauna (2012) defineix els **moviments d'educació en el lleure** com a:

Iniciatives amb una clara intencionalitat educativa, orientades al conjunt de la persona (integrals), amb plantejaments generalistes, amb uns educadors normalment joves que animarien les activitats, amb una dimensió relacional, intergrupals i intragrupal, i amb la promoció i la vivència d'uns valors que l'entitat vol promoure i representar.(p.70).

Armengol (2006) ressaltaria la connotació de realització personal que té l'educació en el lleure, vist que contribueix en la construcció de la pròpia identitat, en ser una educació en el sentit, ètica i que s'orienta a la llibertat.

Cal afegir, que Trilla (2012) per definir el terme de pedagogia del lleure, ho fa en dos sentits. Per una banda, ens parla de la pedagogia del lleure en un sentit restringit, que es refereix a les activitats, institucions, mitjans i/o equipaments que consideren el lleure el seu únic objecte i mitjà principal en l'acció educativa intencionada. Per exemplificar-la trobem el moviment de l'escoltisme, els esplais o les activitats de vacances entre d'altres. Per altra banda, en la pedagogia del lleure en sentit ampli, hi trobem aquells agents que no tenen com a única finalitat l'educació en el lleure, però que en el seu esdevenir hi podem trobar alguns elements comuns; seria el cas de la família, l'escola o els mitjans de comunicació.

En el present projecte, ens centrarem principalment en la **pedagogia del lleure en sentit restringit**, concretament pel que a les activitats de vacances. Podem destacar algunes **característiques** pròpies de la pedagogia del lleure, que ens permeten diferenciar-la d'altres situacions educatives. Alguns dels seus aspectes característics són (Armengol, 2006):

- Voluntarietat: en tractar-se de programes educatius no reglats, la participació dels seus membres és voluntària; són lliures d'adherir-s'hi o deixar-ho quan vulguin.
- Proximitat: entre l'educand i l'educador, ja que la ràtio d'infants que estan a càrrec de l'educador és inferior a la de l'escola. A més, el rol d'aquest educador es basa en crear una relació educativa directa amb l'infant, per mitjà d'una atenció més individualitzada.
- No valoració del rendiment: l'avaluació que es realitza no exclou a ningú, tan sols és formativa, per tal de proposar aspectes de millora.
- Formulació d'un projecte educatiu basat en les actituds: perquè importen més els objectius que els continguts. Aquests objectius es basaran en el desenvolupament d'unes actituds que es miraran d'assolir per mitjà de les activitats.
- Vivència de situacions convivencials: a partir de la convivència, es generen relacions interpersonals més intenses, que permeten el desenvolupament profund de processos personals i grupals.
- Diversitat en l'organització: cada ens que duu a terme iniciatives relacionades amb el lleure s'organitza de manera diferent, tenint en compte que variarà en funció dels destinataris de l'acció socioeducativa i del context en el qual s'implementa.
- Distanciamnt de situacions més pautades socialment: el lleure educatiu a vegades permet sortir de la rutina, facilitant d'aquesta manera el desenvolupament de l'autonomia personal i la recerca de la identitat d'un mateix.

- Aprentatge a partir d'experiències reals: els projectes que es desenvolupen són flexibles, permeten treballar per la qualitat de vida dels participants, a través de la vivència d'experiències.
- Promoció de la dinàmica associativa i comunitària: afavoreix el sorgiment d'accions socioeducatives a la comunitat, potenciant l'arrelament dels seus participants en el medi en el qual s'origina.

Un cop s'han descrit els trets característics, podem afegir que el què serà més important en definitiva i que caldrà tenir-ho present en el moment de promoure **polítiques educatives** sobre el lleure, és que tot el que es faci ha de respectar l'interès superior de l'infant. D'aquesta manera, es situa a l'infant o adolescent en el centre de tota l'acció socioeducativa, comptant amb l'acompanyament de les seves famílies, per garantir un marc educatiu en el qual es pugui arribar a la igualtat d'oportunitats (Fundació Catalana de l'Esplai, dins de Romeu et al., 2018).

Tradicionalment, hi ha hagut diferents discursos que han nodrit i han format part de l'àmbit de l'educació en el lleure. Trilla (2012), descriu el terme de **discursos de l'educació en el lleure** com: “tot allò que es diu, s'escriu, es pensa sobre aquest sector educatiu. [...], elaboracions d'una certa amplitud, consistència i continuïtat. És a dir, elaboracions teòriques acreditades i fàcilment identificables”(p.32).

Concretament, se'n poden identificar quatre tipologies de discursos (organitzats per ordre d'incidència real en el sector): metodològics, de fonamentació teòrica o contextualitzadora, ideològics, i de legitimació conceptual i acadèmica. Com que les fronteres entre uns i altres no estan clarament delimitades, es poden produir interseccions entre uns i altres.

En primer lloc, els **discursos metodològics** són la tipologia més àmplia, ja que han aportat aspectes pedagògics a la pràctica de l'educació en el lleure, és a dir, són les tècniques, els mètodes, els instruments, les formes d'organització dels col·lectius i dels grups, els continguts, els estils d'animació, les activitats, etc. Especialment, dins de la identitat metodològica d'aquest sector, trobem la pedagogia activa propulsada pels moviments de renovació pedagògica, la qual s'ha aplicat en el món de l'educació en el lleure de forma natural. Això es deu al fet que, al revés que l'escola, en el lleure es dona més importància a les activitats que als continguts concrets d'aprenentatge. Conseqüentment, els aprenentatges que s'adquireixen gairebé sempre són actius i contextualitzats.

En segon lloc, els **discursos de fonamentació i contextualització** provenen de disciplines que no són específicament pedagògiques, que ens permeten fonamentar i contextualitzar el sector del lleure. Atès que encara que la seva incidència envers les pràctiques del lleure sigui indirecta, ens aporten informació sobre els subjectes protagonistes del procés educatiu i dels contextos en els quals té lloc aquest procés. Concretament, ens referim a les disciplines de la Sociologia i la Psicologia. La primera, ha influït en la conceptualització i contextualització del sector, així com a la justificació de les intervencions educatives en matèria de lleure. La segona, és fonamental en la comprensió de qualsevol procés educatiu, ja que ens aporta informació sobre l'educand i el grup amb els quals s'intervé.

Tanmateix, no han sigut les úniques disciplines rellevants, sinó que també s'han complementat amb l'Antropologia Cultural, la qual ha aportat la necessitat d'aproximar-se a la realitat del lleure des dels seus estudis etnogràfics que ens parlen sobre la vivència que tenen els subjectes sobre l'oci espontani, element clau en el disseny de l'acció educativa.

En tercer lloc, els **discursos ideològics** indiquen cap a on s'hauria d'orientar la pràctica del lleure, posant èmfasi en els continguts ideològics. Aquesta tipologia de discursos la podem trobar principalment en els idearis de les institucions, en els quals exposen les seves declaracions de principis i els seus trets identitaris. Alguns dels aspectes identitaris de les institucions fan referència a la qüestió religiosa, definint-se com a laiques o confessionals, i al posicionament polític, malgrat que molts cops no s'exposa directament sinó que es pot deduir a partir de les idees que plantegen.

Generalment, els moviments d'educació en el lleure, “[...] aposten pel desenvolupament integral de les persones, per la seva dignitat, per la formació d'individus actius, crítics, participatius i compromesos amb la millora o transformació social [...]” (Trilla, 2012, p.40). De manera que descriu el tarannà dels discursos ideològics utilitzats en el lleure amb un caràcter d'humanisme progressista i social, sigui quina sigui l'orientació religiosa de la institució.

En darrer lloc, els **discursos de la legitimació conceptual i acadèmica** són els que compten amb menys incidència de manera directa en la pràctica del lleure educatiu. La perspectiva que defensen és essencialment de caràcter conceptualitzador, vist que sorgeixen a partir de la consideració del lleure com un contingut universitari en la formació d'educadors en l'àmbit professional. Per aquesta raó, el que es pretén és legitimar acadèmicament el sector del lleure,

aportant un major rigor teòric, que permeti donar valor i prestigi a les accions educatives a partir de la sistematització i l'ordre en l'àmbit. També facilita que sorgeixin noves possibilitats d'intervenció i d'investigació en el camp del lleure. El perill que trobem en aquesta tipologia de discursos, és que la teorització del lleure es desvinculi de la pràctica, vist que per poder seguir avançant en aquest terreny, és necessari que vagin de la mà teoria i pràctica.

Després d'haver exposat les quatre tipologies de discursos, a continuació, passarem a explicar les diferents **metodologies** per mitjà de les quals es pot intervenir en el lleure educatiu. Aquestes quatre pedagogies del lleure a les quals ens referirem es plantegen de manera explícita i intencionada, per tal d'assolir els objectius i no corresponen a una classificació tancada, sinó que Trilla (1999) les descriu en el seu article per mostrar quatre de les diverses maneres d'actuar pedagògicament en el lleure.

En la posada en pràctica d'aquestes metodologies, s'ha de tenir en compte que no s'utilitzen de manera única, sinó que és freqüent trobar-les barrejades i de forma complementària. Així mateix, els models que presenta l'autor són la pedagogia del projecte, de l'activitat, del producte i del mitjà. Malgrat que en totes les metodologies hi siguin presents aquests elements, en funció de la voluntat educativa i de la intervenció, predominarà més la importància d'un aspecte sobre els altres. En la següent taula d'elaboració pròpia, es recullen els quatre models metodològics proposats per Trilla (1999), a partir de la resposta de tres qüestions sobre a on recau la importància del model, el seu tret característic principal i la finalitat que persegueix.

Models metodològics de la pedagogia del lleure:

	Pedagogia del projecte	Pedagogia de l'activitat	Pedagogia del producte	Pedagogia del mitjà
Què és el més important del model?	El grup i les relacions.	L'activitat concreta, l'espai i els mitjans materials oferts.	La realització personal i el producte resultant.	La configuració del mitjà educatiu.
Quin és tret principal que la caracteritza?	L'existència d'un projecte compartit.	La llibertat d'elecció entre diferents possibilitats.	L'aprenentatge actiu i contextualitzat.	Les accions educatives indirectes.
Quina és la seva finalitat?	La participació en la gestació i la gestió del projecte.	La satisfacció del subjecte anomenat usuari.	L'esforç automotivat i el gaudi.	La transformació de les persones i del seu medi.

Taula 1: Models metodològics de la pedagogia del lleure (elaboració pròpia, 2019).

Un altre punt a tractar, és la vinculació dels tres sectors amb el lleure. Segons Ruiz de Gauna (2012), a finals dels anys setanta, entitats vinculades a l'esplai o a l'escoltisme, eren les que promovien les activitats de colònies, campaments i casals en períodes de vacances o en els caps de setmana durant el curs escolar. Amb l'arribada de les noves administracions públiques en la dècada dels vuitanta, es comencen a desenvolupar nous serveis per a la ciutadania, entre els quals trobem les activitats de lleure destinades a la infància, l'adolescència i la joventut. Per aquesta raó, els recursos públics de les administracions van anar guanyant terreny, al que prèviament pertanyia únicament a la iniciativa social. Més endavant, es produeix la irrupció d'empreses privades que proposen una oferta lucrativa per satisfer determinades demandes socials. Arribats a l'actualitat, podem extreure que davant d'una necessitat social relacionada amb el lleure, hi ha tres tipus de **proveïdors principals** que la pretenen satisfer (Armengol, 2006):

- El sector públic o la iniciativa pública: procedent de les administracions públiques (per exemple estat o ajuntaments) o empreses que el seu capital és principalment públic.
- El sector privat o la iniciativa privada: persones jurídiques o físiques de caràcter privat, que responen a interessos particulars, normalment amb ànim de lucre; en són un exemple les societats mercantils.
- El sector de la iniciativa social o tercer sector: persones jurídiques de caràcter privat, sense afany de lucre i que tenen finalitats d'interès general; per exemplificar-ho trobem les fundacions, les associacions o les mutualitats.

Com que la societat actual és molt oberta i compta amb una oferta força pluralista en la xarxa social, hi tenen cabuda els tres sectors, els quals poden desenvolupar papers diferenciats, tot complementant-se o assumint funcions diferents que els permetin portar a terme la seva acció. En funció del territori on es desenvolupin les propostes educatives i de les seves polítiques associades en aquesta temàtica, prevaldrà més una iniciativa que una altra. Ara bé, s'haurà de vigilar que l'oferta d'activitats d'educació en el lleure no acabi convertint el temps lliure en un espai de consum; per mirar d'evitar-ho Armengol (2006) proposa que es prioritzi la dinàmica associativa i s'impulsin grups d'esplai o l'escoltisme.

Tot aquest funcionament sobre l'oferta de l'educació en el lleure, és important contextualitzar-la en la societat en la qual ens trobem actualment; per tal de poder fer una intervenció socioeducativa la més ajustada possible a la realitat que ens envolta. Morata i Garreta (2012), expressen que en el **context** actual de crisi econòmica és molt important

buscar solucions de manera conjunta, a partir de possibilitar canvis que siguin promoguts per una ciutadania compromesa i uns governs eficients; això comporta l'augment de la participació ciutadana i de les dinàmiques comunitàries. Destaquen el paper de l'educació en el lleure com a factor activador de les comunitats, per la seva proximitat amb les persones, la connexió amb el territori, la voluntarietat, la promoció de la mobilització social i de la cohesió social.

Per finalitzar, analitzarem la **relació** existent entre el **lleure i l'educació social**; vist que l'àmbit d'actuació de l'educador social, es basa en els processos educatius centrats en el desenvolupament de la persona i la comunitat, un àmbit on el lleure hi té un paper fonamental. Seguint amb la perspectiva de Félix, Sepúlveda i Gonzalo (2008, dins de Cuenca, 2011), la qual defineix l'educador social, com: *“agente de formación que interviene en procesos formativos no académicos o, al menos, cuya finalidad inmediata no es la consecución de un título académico o el desarrollo de un currículo formativo oficial”* (p.26).

D'aquí podem extreure i tenint en compte la concepció ja expressada sobre l'educació en el lleure, que aquests termes tenen una relació molt estreta, ja que els dos corresponen a l'educació no formal. Per tal de mesurar la relació entre el lleure i l'Educació Social, cal tenir present que el lleure tindrà interès per l'Educació Social en la mesura que aquest potenciï el desenvolupament humà per a la persona, la societat o la comunitat. A més, el lleure també és promotor de dinàmiques socials relacionades amb la participació, la cohesió i la identificació social, a través de l'aprenentatge adquirit per mitjà d'experiències vivencials.

Com que podem trobar elements del lleure en els diferents àmbits d'actuació de l'Educació Social, Cuenca (2011) afirma que es tracta d'una àrea transversal d'aquesta professió. Tanmateix, no hem de perdre de vista que gràcies als avenços en ciències socials, l'educació en el temps lliure ha anat evolucionant i no és el mateix la significació que rebia en els seus inicis, que l'especialització que se n'ha fet des de l'Educació Social amb l'anomenada Pedagogia del lleure. Amb aquesta pedagogia es proposa una visió del lleure solidari i just, contextualitzat en la societat i el moment actual.

2.4. Temàtiques específiques:

En realitzar les entrevistes amb el professorat de l'escola de la cooperativa i al dur a terme l'observació participant, s'ha detectat que hi ha tres elements que és important que tinguem en compte, en el desenvolupament del projecte: la sostenibilitat, els hàbits saludables i la intel·ligència emocional. A continuació, s'exposaran amb més detall.

a) Sostenibilitat.

Podem definir la **sostenibilitat** com l'equilibri de l'espècie humana amb el planeta, per tal d'assegurar la qualitat de vida a partir de la satisfacció de les necessitats presents, sense comprometre la supervivència de les futures generacions (Novo, 2009). Malgrat tot, en els últims temps, la societat per poder avançar en direcció cap al progrés, ha portat a terme un model de consum il·limitat dels recursos, el qual és insostenible ecològicament i posa en perill l'equilibri ja mencionat.

Segons Novo (2005), en la situació actual de crisi ambiental, estan difusos els límits entre la sobreexplotació de la naturalesa i la cobertura de necessitats per mitjà dels béns que aquesta ofereix. La naturalesa és finita i requereix d'uns ritmes per regenerar-se, els quals no s'estan respectant. Un bon exemple d'això seria amb el tema dels recursos; els recursos renovables s'estan consumint tan ràpidament que no se'ls deixa prou temps perquè es puguin restaurar; i les reserves dels recursos no renovables s'estan esgotant, com és el cas del petroli.

Ens trobem en un escenari de crisi ambiental que està estretament lligat al sistema actual que es caracteritza per una gran incertesa i uns riscos difusos, aspectes de l'anomenada societat del risc (Bauman, 1986 dins de Novo, 2005), que té efectes perjudicials en la cura de la naturalesa. A més, la societat globalitzada i els seus dinàmismes també dificulten aquesta crisi, en convertir la problemàtica ambiental en una qüestió global, com és el cas del canvi climàtic, la pèrdua de biodiversitat, la desforestació, la pobresa, etc.

Per fer front a tots aquests efectes que actuen negativament envers l'equilibri ecològic, cal que avancem cap a un desenvolupament sostenible. Novo (2009), comenta sobre el **desenvolupament sostenible** que:

Nos orienta sobre los cambios que hemos de practicar en nuestros valores, formas de gestión, criterios económicos, ecológicos y sociales, para mitigar la situación de cambio global en que nos encontramos y adoptar un recorrido más acorde con las posibilidades de la naturaleza que nos acoge (p. 119).

Per aquesta raó, cal abordar la crisi d'acord a uns plantejaments educatius que proposin un canvi de les nostres pautes de conducta envers la naturalesa, per un consum i una gestió dels recursos sostenible, potenciant d'aquesta manera l'educació ambiental.

b) Hàbits saludables.

L'Organització Mundial de la Salut (OMS, 1948), defineix la **salut** així: *“La salud es un estado de completo bienestar físico, mental y social, y no solamente la ausencia de afecciones o enfermedades”* (p.1). Aquesta institució defensa que la salut és un dret del qual han de gaudir totes les persones; en especial, posa èmfasi en la població infantil: *“El desarrollo saludable del niño es de importancia fundamental; la capacidad de vivir en armonía en un mundo que cambia constantemente es indispensable para este desarrollo”*(p.1).

Per aquesta raó, per tal que els infants puguin gaudir del seu major benestar, és necessari que adquireixin una sèrie d'**hàbits**, és a dir, pautes de comportament que els permetin encaminar-se cap a un estat de salut. En l'actualitat, arreu del món a causa de la transformació de la societat, ha augmentat el nombre d'infants que es troben amb problemàtiques relacionades amb el sedentarisme i l'obesitat. Per consegüent, cal potenciar els hàbits saludables relacionats amb l'alimentació, l'activitat física i la higiene des d'una educació per a la salut.

Per una banda, l'alimentació és fonamental pel bon desenvolupament i creixement de l'infant. Tant l'alimentació com la nutrició, són processos que es veuen influenciats per trets biològics, ambientals i socioculturals; dins dels quals els que tenen una major influència són els socials i familiars, perquè tenen una repercussió directa envers els patrons de consum alimentari; tanmateix, no hem de perdre de vista la influència indirecta dels mitjans de comunicació i de l'escola. Macias, Gordillo i Camacho (2012) defineixen els **hàbits alimentaris** com les *“manifestaciones recurrentes de comportamiento individuales y colectivas respecto al qué, cuándo, dónde, cómo, con qué, para qué se come y quién consumen los alimentos, y que se adoptan de manera directa e indirectamente como parte de prácticas socioculturales”* (p.41).

Per altra banda, també són rellevants els hàbits d'**exercici físic i esportiu**, per tal que, com comentava Almond (1992, dins de Rodríguez, 2006), els infants puguin gaudir d'un creixement i desenvolupament equilibrat, gràcies a l'adquisició d'una vida activa que passi per la participació en activitats físiques; després de les quals és important mantenir uns adequats **hàbits d'higiene**. De manera que, per incrementar el benestar dels infants, serà molt

important que aquestes activitats estiguin presents a l'escola i en l'àmbit extraescolar; ja que hi ha una relació directament proporcional entre salut i estil de vida.

c) Intel·ligència emocional.

Goleman (1996), exposa que el terme **emoció** es refereix a “*un sentimiento y a los pensamientos, los estados biológicos, los estados psicológicos y el tipo de tendencias a la acción que lo caracterizan*” (p.441). Malgrat que no hi ha un acord entre els investigadors sobre quines són les emocions primàries, l'autor en defineix vuit: la ira, la tristesa, la por, l'alegria, l'amor, la sorpresa, l'aversió i la vergonya. La importància de les emocions radica en què les decisions i les accions que duen a terme les persones depenen dels sentiments i dels pensaments als quals vagin lligades.

En aquest sentit, el mateix autor caracteritza la **intel·ligència emocional** de la següent manera:

[.] la capacidad de motivarnos a nosotros mismos, de perseverar en el empeño a pesar de las posibles frustraciones, de controlar los impulsos, de diferir las gratificaciones, de regular nuestros propios estados de ánimo, de evitar que la angustia interfiera con nuestras facultades racionales y, por último [...], la capacidad de empatizar y confiar en los demás (Goleman, 1996, p.65).

Concretament, en l'aprenentatge sobre la gestió emocional, pren una gran importància l'etapa de la infància, ja que és quan s'adquireixen les habilitats per saber manejar situacions amb contingut emocional, per afrontar les frustracions o per entendre i controlar les emocions tant en l'àmbit personal com en l'àmbit interpersonal. És important conèixer les pròpies emocions, per saber com gestionar-les de tal manera que col·laborin en el bon funcionament de la persona. Tanmateix, per poder-ho aconseguir és essencial la pràctica i la perseverança en el desenvolupament de les capacitats emocionals; cosa que hauran de promoure els diferents agents educatius a partir d'una educació emocional de base. Fernández i Extremera (2008) proposen quatre components a tenir en compte en l'educació emocional amb els infants:

- Percepció i expressió emocional: identificar i reconèixer conscientment les emocions que experimentem i descriure-les amb un nom.
- Facilitació emocional: generar emocions que afavoreixin el pensament.
- Comprensió emocional: entendre la complexitat dels canvis emocionals, integrant-los dins del pensament.
- Regulació emocional: gestionar les emocions (positives o negatives) de manera eficaç.

3. DIAGNÒSTIC

Per poder realitzar un reconeixement sobre la realitat en la qual es portarà a terme la implementació del projecte socioeducatiu, hem d'analitzar la problemàtica i les necessitats que volem cobrir. Primerament, amb l'anàlisi i l'estudi de la realitat podrem definir quina és la situació de partida, en el seu context concret amb els trets que la caracteritzen, per tal de poder construir en el següent punt sobre el pla d'actuació, la intervenció que sigui més adient a l'entorn en el qual s'implementarà (Riberas, Vilar i Mora, 2013).

Per aquest motiu, en l'apartat del diagnòstic en la fase d'observació i descripció de la realitat, ubicarem la investigació en el seu context i en detectarem les necessitats. Les fonts d'informació utilitzades seran l'estudi de la realitat immediata a partir de les pròpies observacions en el context i les opinions expressades en les entrevistes pels docents que treballen a la comunitat, així com l'anàlisi de les publicacions existents sobre les temàtiques concretes. Tot seguit, en la fase de descodificació, s'establiran les prioritats i el pronòstic de la intervenció socioeducativa.

3.1. Ubicació de la recerca:

La realitat en la qual ens hem ubicat correspon a la ***Cooperativa Nuevo Horizonte de Guatemala***. Geogràficament, la República de Guatemala està situada a l'Amèrica Central i té com a capital la *Ciudad de Guatemala*. El país està delimitat al nord i oest amb Mèxic; a l'est amb Belize, el mar Carib i la República d'Hondures; al sud-est amb El Salvador i al sud amb l'oceà Pacífic. La seva superfície és de 108.890 km² i segons dades extretes del *Instituto Nacional de Estadística de Guatemala* (2019), s'ha comptabilitzat una estimació de 16.940.190 d'habitants, pel que fa a la població total del país en l'any 2017; ja que no es tenen dades més recents a l'haver iniciat a mitjans del 2018 el cens de la població del país, que té la intenció de recollir una major quantitat i qualitat de dades.

El país està dividit en diferents departaments, concretament la comunitat està situada en el departament de Petén (al nord de Guatemala), el qual el 2017 tenia aproximadament uns 784.816 habitants distribuïts en les diferents zones (INE, 2019). S'ha de tenir en compte, que Petén és el departament més gran de tot el país, atès que compta amb una extensió de 35.854 km² i no està habitat en la seva totalitat, sinó que gran part de la seva superfície està coberta per la selva. Aquest departament ha experimentat un desenvolupament diferent respecte del d'altres regions del país, a força de la tardança en la seva colonització (Corzo, 2018).

La *Cooperativa Nuevo Horizonte* és una finca que es troba dins del municipi de Santa Ana al costat de la *laguna O'quevix* i té una superfície de 900 hectàrees. La població que viu actualment a la comunitat és de 483 persones, de les quals 277 són dones i 206 són homes. El funcionament de la comunitat en forma de cooperativa i el model de vida de la seva població, s'ha caracteritzat en gran part pel seu origen històric, ja que té les seves arrels en el conflicte armat que va tenir lloc durant la Guerra Civil a Guatemala, en la que els fundadors de la comunitat van formar part de la resistència armada que va durar trenta-sis anys (dades extretes de la web de la *Cooperativa Nuevo Horizonte*, 2019).

El moviment revolucionari que va tenir lloc a Guatemala, es caracteritza per l'aparició de diferents grups armats guerrillers i per poder entendre la seva configuració, cal situar-los en el seu **context històric**. El seu inici es troba en la fundació de l'esquerra guatemalenca amb el partit comunista (PCG) el 1923, que causa el sorgiment de sindicats autònoms que defensen la lluita dels treballadors del ferrocarril i d'altres organitzacions mutualistes. En conseqüència, des dels seus començaments el PCG mantenia relacions conflictives amb els altres governs, fet que va comportar la persecució dels seus dirigents; que va acabar el 1932, en el govern del dictador Jorge Ubico, en el qual va desaparèixer el partit per l'empresonament i la condemna a mort dels dirigents comunistes.

Deu anys més tard, va sorgir un altre moviment de joves de la classe obrera, principalment estudiants universitaris, que es mostraven contraris a la dictadura d'Ubico. Per aquesta raó, tenint en compte el descontentament popular i les forces d'oposició al règim, es va produir la *Revolución del 20 de Octubre* del 1944, que va desencadenar la renúncia del dictador. De manera que, es va iniciar el període revolucionari en el qual es va instaurar un règim democràtic que defensava les llibertats polítiques i civils per primer cop en la història de Guatemala, materialitzant-se amb polítiques que promovien la lliure associació, el reconeixement del sufragi universal femení i l'alfabetització de la població.

Aquest període revolucionari, rep el nom dels *Diez Años de Primavera* a Guatemala, vist que es van portar a terme transformacions profundes en l'estructura de tinença de la terra, gràcies a la Reforma Agrària i al Decret 900, amb el president Jacobo Arbenz Guzman al capdavant. També, van impulsar la construcció de centrals hidroelèctriques i infraestructures, que van ocasionar el descontentament dels nord-americans, els quals veien perillar el seu capital i el control econòmic que tenien en els països d'Amèrica Llatina. Així és que, el 1954 el govern dels Estats Units del Nord d'Amèrica, per mitjà de l'Agència Central d'Intel·ligència (CIA) i

amb el suport de l'oligarquia nacional i el sector eclesiàstic, va dur a terme una invasió des d'Hondures que va provocar la renúncia del president del govern democràtic.

A partir d'aquest moment, s'inicia un període de règims militars que es caracteritza per la persecució dels anteriors líders revolucionaris, els quals es van haver d'exiliar; a causa de la intervenció nord-americana i de les relacions econòmiques desiguals que es basaven en el racisme i l'exclusió procedents de la ideologia residual de la colonització, les quals van tenir com a resposta l'alçament de la lluita insurgent. El 1960 hi va haver un aixecament de joves militars nacionalistes en contra del règim del General Miguel Ydígoras Fuentes, per la violació de la sobirania nacional, el qual rep el nom de *Movimiento Revolucionario 13 de Noviembre*.

Des de l'aixecament fins al 1982 van sorgir nombroses unitats i fronts guerrillers a Guatemala, els quals eren: el *Destacamento 20 de Octubre*, les *Fuerzas Armadas Rebeldes* (FAR), el Frente Guerrillero Edgar Ibarra (FGEI), la *Nueva Organización Revolucionaria de Combate* (NORC) que posteriorment es transformarà en l'*Ejército Guerrillero de los Pobres* (EGP) i l'*Organización del Pueblo en Armas* (ORPA). Culminant d'aquesta manera, amb un procés per unificar-les el febrer del 1982 amb la *Unidad Revolucionaria Nacional Guatemalteca* (URNG), impulsada per les FAR i amb l'agrupament de l'ORPA i l'EGP, que més tard comptarien amb la incorporació del PGT. Després de cinc anys, el 1987 s'inicien les negociacions de pau entre el govern i la URNG, que finalitzen el 1996 amb la firma dels Acords de Pau. Serà a partir d'aquest moment, amb la finalització del conflicte armat, que s'obrirà el camí cap a una nova etapa de tornada a la vida civil.

Amb la firma dels Acords de Pau, un grup de persones anomenades els *Sin destino*, exmembres de la guerrilla de les FAR, no podien tornar als seus poblats d'origen atès que no els quedava res, ni família ni béns. Per això, van decidir formar conjuntament una comunitat, seguint amb els principis de lluita popular per la democràcia del país, amb les bases del comunisme, però aquest cop sense armes. Gràcies a un crèdit procedent d'ajudes internacionals, van poder pagar la finca en la qual es troben en l'actualitat, i van començar a aixecar la comunitat des de zero. Des dels inicis de la creació de la comunitat, es va seguir un model de Cooperativa Integral Agrícola, que tenia l'objectiu de millorar el nivell socioeconòmic dels seus socis, a través dels elements productius que tenien a l'abast: la ramaderia i l'agricultura, a partir dels quals, més endavant es desenvoluparien altres projectes.

Al començament, tots els socis de la cooperativa treballaven per construir les seves cases i els camps per poder-se alimentar. A poc a poc, quan van anar avançant en les edificacions, cada cop van haver-hi més homes que buscaven feina fora de la comunitat per poder tenir recursos econòmics per invertir-los dins de la cooperativa. Cal puntualitzar, que les edificacions que es van construir són les que encara hi són en l'actualitat, totes es van aixecar seguint la mateixa estructura: tres habitacions, una sala/menjadador que uneix les tres estances i un espai adjunt a fora per la cuina; en la seva distribució dins de la finca es caracteritzen per tenir totes el mateix espai i estan situades unes al costat de les altres en forma de quadrants i amb amples camins que separen cada sis cases. Es van dissenyar d'aquesta manera, perquè a mesura que anessin creixent les famílies i tinguessin més recursos, poguessin ampliar la seva estructura i així ho han fet algunes famílies quan han comptat amb majors recursos econòmics.

Actualment, encara es veu la distribució que es va fer en aquell moment, tanmateix es nota la diferència entre les famílies que han invertit diners en la millora de les seves edificacions i les que no. Com que al principi es van designar un seguit de parcel·les per soci, en concret, dos espais en els quals podien edificar i una part del terreny que correspon a les plantacions per l'ús individual; en el dia d'avui, segons les bases de la cooperativa, no es poden construir més cases, ni tampoc està obert el procediment per esdevenir soci.

La màxima autoritat dins de la cooperativa és l'**Assemblea**, que està formada per 100 socis i la dirigeix la **Junta Directiva** formada per cinc membres designats per l'Assemblea, que estan en el càrrec en períodes de dos a tres anys. A part de la Junta, el grup dels *veteranos* que són les persones que durant la guerra van tenir dins de la guerrilla alts graus militars, també tenen la potestat de convocar l'Assemblea quan ho creguin convenient.

És important esmentar, que la cooperativa té cinc **projectes propis** que són els que la sustenten, a causa que formen part del potencial econòmic de la seva finca i principalment són els següents: la ramaderia, la piscicultura, el turisme solidari, la reforestació i la botiga de la cooperativa. Tots els ingressos que rep la cooperativa, ja siguin procedents de les Organitzacions No Governamentals que hi destinen ajuts, com els recursos procedents dels beneficis dels projectes conjunts, es distribueixen en cinc parts iguals per cobrir les despeses generades pels projectes de la cooperativa.

Cal puntualitzar, que les **Organitzacions No Governamentals** que porten a terme projectes en benefici de la comunitat i des de la perspectiva de la cooperació internacional de base, en són quatre: AMKA, *Amicus*, la Fundació Ravà i la *Fundación Bienestar*. En primer lloc,

AMKA és una entitat italiana que realitza projectes de sobirania alimentaria a la comunitat i a tres comunitats més, a través de la participació de la mateixa gent que en rep els beneficis.

En segon lloc, *Amicus* és una organització canadenca que finança el projecte de recuperació de la memòria històrica de la comunitat per mitjà de la creació d'un museu, i col·labora en els tallers que realitzen el grup de dones de *Dejando Huella* a altres comunitats que tenen menys recursos, per tal d'afavorir l'empoderament femení; a més és una de les entitats que financen les beques escolars pels joves de la comunitat perquè puguin seguir amb els seus estudis.

En tercer lloc, des de Catalunya la Fundació Ravà ha contribuït des dels seus inicis en la formació de l'*Escuela Popular del Básico*, donant suport econòmic i en la preparació del contingut acadèmic, la metodologia de l'escola i la preparació del material escolar. En l'actualitat és una altra de les fonts que financen les beques pels joves que hem comentat anteriorment.

En darrer lloc, la *Fundación Bienestar* és d'origen canadenc i és la que ha promogut la creació i ha finançat el Centre de Diabetis per les persones que tenen aquesta malaltia i per a la seva prevenció; cal afegir que la mateixa entitat finança i vetlla pel desenvolupament del Centre Maternal a fi que les llevadores i les embarassades puguin comptar amb unes condicions més higièniques pels parts de nadons. A part d'aquestes accions, les quatre organitzacions promouen el voluntariat internacional i en funció dels seus projectes concrets, envien a persones a desenvolupar diferents tasques per acompanyar a les persones de la comunitat en les actuacions que s'hi realitzen.

Sobre les **infraestructures**, trobem que la comunitat compta amb un restaurant que és propietat de la cooperativa, el saló d'actes, la casa de joves perquè puguin realitzar-hi activitats, la botiga de la cooperativa, la botiga del col·lectiu de dones *Dejando Huella* i altres botigues particulars de comestibles, l'escola primària, l'escola secundària, l'escola d'espanyol, el *campito* que és una pista d'asfalt per jugar a bàsquet i futbol annexa a l'escola primària, el camp de gespa de futbol 11, l'església, l'edifici de turisme, el museu, l'oficina de la Junta Directiva, la unitat mèdica bàsica, el centre maternal per atendre els parts, la farmàcia i l'àrea recreativa de la *laguna O'quevix* en la qual hi ha el projecte de la piscicultura.

Respecte a la **població activa** de la comunitat, per una banda, hem de tenir en compte que es troba ocupada en el sector primari/agrari, sobretot les persones de 40 a 55-60 anys aproximadament (segons el cens de la cooperativa), ja que amb el pas de la guerra van

interrompre els seus estudis i en finalitzar el conflicte es van dedicar al camp, tal com havien fet anteriorment els seus familiars, creant i donant continuïtat als projectes de la cooperativa. Alguns d'ells però, gràcies a l'experiència que tenien al camp de combat, posteriorment a la formació de la comunitat, van ser els primers a trobar feina fora de la finca desenvolupant tasques de policies o guàrdies de seguretat. La majoria de la població que correspon a aquesta franja no va finalitzar els estudis primaris i tenen algunes nocions bàsiques sobre l'escriptura i la lectura.

Per altra banda, la població activa inferior als 40 anys aproximadament, ha finalitzat els estudis primaris i els secundaris, pocs són els que han cursat estudis superiors, els que els han fet corresponen principalment als docents a la comunitat. Les altres persones es dediquen al sector agrari en menor mesura i en el sector de serveis, encarregant-se de les botigues de comestibles o ve, treballen fora de la comunitat en altres serveis; i un nombre reduït de població d'aquesta franja d'edat participen en els projectes de la cooperativa.

És necessari afegir, que hi ha poca desocupació en la població de la comunitat, atès que és molt forta la xarxa de suport comunitari i quan algú es troba sense feina l'ajut dels familiars o veïns facilita que millori la situació. Fins i tot, tenen un fons comú de diners guardats amb la finalitat de cobrir qualsevol emergència que li sorgeixi a algun dels socis i enfront de la qual, no tingui suficients recursos per cobrir-la.

En l'àmbit **cultural**, respecte a les persones que viuen a la comunitat, podem destacar dues cultures en particular, les que fan referència a la població *ladina* i a la població *maya*. La primera, es refereix a les persones que utilitzen l'espanyol com a llengua materna i que tenen orígens hispans barrejats amb elements culturals indígenes; a Guatemala la cultura *ladina* correspon a la major part de la població. La segona, es tracta de la cultura *maya* que és la més antiga i la segona cultura majoritària del país, que concretament en un dels seus grups ètnics trobem la població *Q'eqchi*, la qual parla la llengua *Q'eqchi* i duu una vestimenta pròpia producte del seu llegat històric i de la tradició.

En concret a la comunitat, la població *ladina* va ser majoritàriament la que va formar part dels inicis històrics de la cooperativa i per aquesta raó, compta amb més suport pel que fa a la xarxa comunitària i pot aprofitar els beneficis que s'originen de ser soci. En canvi, la població *maya* corresponia tan sols a un nombre reduït de socis de la comunitat, els quals amb el pas del temps van reagrupar els seus familiars i van passar a viure a *Nuevo Horizonte*; per aquest motiu, el seu nivell de vida és més baix en comparació amb altres famílies de la comunitat i

forces d'ells, sobretot els més grans, no entenen ni parlen l'espanyol que és la llengua majoritària en aquests moments a Guatemala. No obstant aquests factors, les parelles *Q'eqchi* acostumen a tenir entre cinc o sis fills i les famílies *ladines* en tenen uns tres o quatre.

Sobre l'**educació** a la comunitat, hem observat que en l'àmbit escolar hi ha tres institucions que atenen els infants i els joves dins de la finca de la cooperativa. En primer terme, en els *Pàrvulos* hi ha dues classes en les quals en una s'atén als infants de 4 a 5 anys i en l'altre els de 6 anys. Cada classe compta amb una mestra, i porten a terme diferents jocs i dinàmiques en funció de l'edat, per preparar l'entrada a la primària amb més seguretat.

En segon terme, l'*Escuela Primaria Rural de la Cooperativa Nuevo Horizonte*, té sis classes per atendre els sis graus de primària, amb infants de set a dotze anys. L'escola té set professors/es, un per cada grau, el qual és el tutor i el mestre de totes les assignatures, excepte Educació Física que la realitza un mestre per tots els graus. Malgrat que les decisions de l'escola es prenen per consens, la direcció de la primària i dels pàrvuls és la mateixa per la manca de personal, i l'assumeix una de les mestres de manera rotativa cada any. Cal mencionar, que els pàrvuls i la primària són gestionats pel *Ministerio de Educación de Guatemala*, el qual estableix el currículum bàsic de cada assignatura i els continguts d'aprenentatge.

En últim terme, trobem l'*Escuela Popular del Básico*, que ofereix estudis de secundària per adolescents a partir dels 12 anys, que compta amb quatre aules i cinc professors, especialitzats cada un amb una o dues assignatures determinades, els quals reben el suport d'algunes persones que realitzen voluntariats internacionals a la comunitat. Aquesta escola no és gestionada pel ministeri, sinó que és un projecte propi de la comunitat, amb el suport de les *Comunidades Populares en Resistencia del Petén*, que tracta d'oferir als estudiants un model alternatiu d'educació. La qual es basa en els principis revolucionaris, caracteritzats per la consciència crítica, la responsabilitat i la convicció de lluita, i d'altres valors lligats a aquests relacionats amb la interculturalitat, l'equitat de gènere, el desenvolupament de les habilitats artístiques i esportives, i la recuperació de la memòria històrica.

Pel que fa als estudis superiors, qualsevol persona que els vulgui cursar ha d'anar a Santa Elena que és el municipi més proper on poden fer el batxillerat o el *diversificado* i estudis universitaris. Tanmateix, pel cost i per la dificultat d'accedir-hi, gran part dels joves deixen els estudis un cop han arribat a la secundària, segons dades del *censo* de la cooperativa i de l'entrevista realitzada als professors de l'*Escuela Popular del Básico*.

3.2. Detecció de les necessitats:

Segons l'informe elaborat el 2018, per la *Comisión Económica para América Latina y el Caribe* (CEPAL), s'estableix que Guatemala és el segon país d'Amèrica Llatina més pobre, amb un índex de pobresa del 70,5%. Aquesta estimació sobre l'índex de pobresa referent a diverses dimensions de les condicions de vida de les persones, s'utilitza també en els registres de desenvolupament humà del *Programa de las Naciones Unidas para el Desarrollo* (PNUD).

En conseqüència, en l'informe regional del PNUD (2016), que mesura el desenvolupament humà a fi d'assolir els objectius de desenvolupament sostenible (ODS), es va instar a Guatemala a afrontar la problemàtica de la pobresa i de les desigualtats, per promoure una millora del benestar de la població; per mitjà de l'augment dels ingressos econòmics, l'accés als serveis bàsics de salut i als d'educació, a partir d'un model de desenvolupament sostenible que els permetés avançar cap a una societat més justa i equitativa, en la qual les persones poguessin transformar la seva realitat. Una de les eines transformadores que es proposen és l'educació, en tots els àmbits de la vida de la persona.

L'educació en el departament de Petén, va tenir un desenvolupament diferenciat respecte a altres zones del país, vist que va ser un dels últims territoris en ser colonitzat i al trobar-se aïllat de la resta de regions, comptava amb menys oportunitats pel que fa a l'escolarització dels infants i adolescents. Al llarg dels anys, s'han anat incrementant les opcions educatives, però la qualitat d'aquestes ha estat menor que les que s'oferien a altres parts del país. Corzo (2018), emfatitza la necessitat de promoure canvis en les polítiques educatives, per tal que no estiguin tan centralitzades a la capital i al sud del país; sinó que augmentin els recursos invertits en matèria d'educació en el departament de Petén, fent que d'aquesta manera es realitzin intervencions que afavoreixin la igualtat d'oportunitats pels educands. Tenint en compte, que com diu el mateix autor: "*Se reconoce a la educación como uno de los elementos que pueden potencializar un desarrollo incluyente y garantizar la movilidad social, además de modificar las condiciones socioeconómicas de la región*" (p.45).

Concretament, en les entrevistes realitzades als diferents docents que treballen a les escoles de la comunitat hem pogut constatar que des dels inicis de la creació de la cooperativa s'ha vist la necessitat d'educar als infants i adolescents perquè puguin aspirar a unes millors condicions de vida en comparació a la dels seus pares. Tot això sense perdre de vista els seus ideals de lluita, per aquesta raó sempre ha estat present la necessitat intrínseca de vincular l'educació

als ideals i els valors revolucionaris com deien els docents de l'*Escuela Popular del Básico*, a través de la metodologia de l'Educació Popular, tal com expressen en el següent fragment:

[...] *lo bueno que hay que seguir haciendo es tal vez seguir utilizando la metodología de la Educación Popular y también ir inculcando en los estudiantes algunos valores que la familia siempre les brinda en cada momento, específicamente lo que es la organización. Porque la cooperativa esta en un proceso de que la tierra ya casi se termina a pagar, falta poco para devolver el crédito y la idea de todos los asociados es que todos los estudiantes que salgan de aquí sean los futuros líderes y lideresas de la comunidad.*[...] (Annex 8).

Malgrat que la comunitat presenta diferents tipologies de necessitats pel que fa a l'àmbit laboral, econòmic, social, sanitari, educatiu, etc. En aquest projecte d'intervenció socioeducativa ens centrarem en les necessitats de caràcter educatiu, posant especial atenció i agafant com a punt de partida l'Educació Popular. Segons Aguirre, Moliner i Traver (2017), l'Educació Popular sorgeix com a element transformador de la comunitat i transcendeix les aules i l'educació formal. De manera que, trobem que a la comunitat hi falten més iniciatives que tinguin un impacte en l'àmbit educatiu comunitari, que facilitin aprenentatges més enllà del que es recull en els currículums acadèmics i fora de les aules.

En relació amb tot això, mitjançant l'anàlisi de les entrevistes que es troben adjuntes en els Annexos i l'observació immediata del context, s'han pogut detectar les necessitats que es detallen a continuació:

1) Falta d'eines per a la gestió del temps lliure. Durant el període escolar, s'ha observat que els infants el matí estan a l'escola i a la tarda es passen l'estona al carrer sols, a més tenen a l'abast diferents materials que poden resultar perillosos com matxets o ganivets, amb els quals juguen sense la supervisió d'un adult. L'únic entreteniment que tenen alguns és anar a jugar a futbol al *campito* o anar a mirar la televisió (Annex 5).

2) Manca de consciència sobre la cura dels espais comuns i l'efecte que té en el medi ambient. Encara que dins de l'escola primària els infants tenen cura del manteniment i de la neteja dels diferents espais atenent a les consignes dels docents, en horari no escolar llencen brosses en l'espai que pertany al recinte escolar i han fet algunes destrosses a la infraestructura de l'escola (Annex 1). Als carrers de la comunitat, també es poden observar residus tirats a terra procedents d'embalatges de productes comestibles. Tampoc

es reciclen les deixalles, només se separen en orgàniques i inorgàniques; les primeres s'utilitzen per alimentar els animals i les segones cada família les crema al pati de casa seva perquè el camió de les escombraries tan sols passa tres cops a l'any. Hi va haver un intent de reciclar a la comunitat, però en saber que els camions de les escombraries ho tiraven tot al mateix lloc van decidir deixar de fer-ho.

3) Falta d'hàbits alimentaris sans. A la comunitat s'han detectat molts casos de diabetis en la població adulta, fins i tot s'ha creat un servei per atendre a la població afectada. Tot i que la majoria de persones, sobretot els infants, consumeixen moltes *sauritas*, és a dir, patates xips, llaminadures, begudes amb gas, etc. De fet, pots observar que molts de ben petits tenen les dents corcades pel mal consum alimentari, generat a causa de la falta de coneixement sobre nutrició i sobre com fer una dieta saludable.

4) Falta d'alternatives recreatives respecte a l'exercici físic. En el temps lliure, només es juga a futbol i segons la setena entrevista (Annex 7) els altres esports no els interessaven tant com el futbol. Segurament influeix el fet que els adults tinguin dos equips de futbol femení i masculí per jugar a la lliga estatal, i també tenen una gran influència els mitjans de comunicació que emeten els partits de futbol i els veuen molts infants.

5) Poca higiene corporal. Per bé que no passa en totes les famílies, hi ha alguns infants que no tenen adquirits hàbits d'higiene personal sobre la dutxa, rentar-se les mans, rentar-se les dents, etc. Per exemplificar-ho, trobem que la manca d'aquests els genera problemes a la pell, les dents se'ls fan malbé perquè no se les renten rutinàriament i el cabell es posa molt greixos perquè no se l'esbandeixen bé.

6) No hi ha una expressió oberta de les emocions ni una gestió d'aquestes. En general, a la gent de la comunitat els costa expressar el que senten, possiblement per la vivència dolorosa en el passat, no obstant això, els infants estan agafant la mateixa tendència i alguns els costa entendre o identificar les emocions dels altres. Tampoc hi ha una gestió clara respecte a les emocions, vist que quan sorgeix un conflicte tendeixen a reprimir-se i es guarden el que senten; per exemple, quan hi ha conflictes entre els infants els adults els separen i els alligonen perquè ho deixin estar, no hi ha una reflexió o posada en comú per gestionar les emocions que hagi pogut moure el conflicte. A més, trobem que hi ha alguns adults que després de la guerra no van fer un procés de dol sobre les vivències viscudes i a poc a poc, s'han anat convertint en persones amb una forta dependència a l'alcohol.

Amb tot el que s'ha comentat, en la identificació d'absències trobem que no s'organitzen activitats per al temps lliure dels infants, ni se'ls donen estratègies o eines per gestionar-lo; fet que sumat a la falta de supervisió durant forces hores al dia per part dels adults, pot fer que es puguin generar situacions desafortunades en trobar-se els infants sols.

3.3. Establiment de les prioritats:

Per tal de descodificar la informació anteriorment explicada, tot seguit s'establiran les necessitats prioritàries a les quals es tractarà de fer front amb el disseny i la implementació del present projecte, tenint en compte els recursos, els mitjans i l'abast de la intervenció real que podem dur a terme en la realitat concreta de la *Cooperativa Nuevo Horizonte*.

La **problemàtica principal** que es presenta és la que està relacionada amb la gestió del temps lliure, ja que es faciliten poques eines als infants perquè puguin gaudir i aprofitar el temps lliure per seguir aprenent i desenvolupant la curiositat amb el que els envolta. A més, en aproximar-se el període vacacional sorgeix la necessitat de seguir reforçant els aprenentatges i la tasca educativa de l'escola, vist que no hi ha activitats o cap mena de proposta educativa durant els mesos que tenen lloc les vacances escolars (des de finals d'octubre fins a principis de gener) i els pares dels infants segueixen treballant. De manera que, es fa més necessària la tasca d'establir propostes educatives que promoguin una sana gestió del temps lliure i que facilitin l'adquisició d'aprenentatges des de la pròpia vivència en l'educació no formal.

En referència als **continguts específics** a treballar, en vista de les necessitats exposades en l'anterior apartat i les característiques pròpies de l'equip que durà a terme el projecte, ens centrarem en tres temàtiques concretes, que són:

- La consciència crítica envers la sostenibilitat i el respecte al medi ambient.
- Els hàbits saludables pel que fa a l'alimentació, la higiene i l'exercici físic.
- Les eines per a la gestió de la intel·ligència emocional.

Amb tot això, podem formular el següent **pronòstic**: Davant la problemàtica d'absència de propostes educatives durant el període vacacional a la *Cooperativa Nuevo Horizonte*, es realitzarà un projecte d'intervenció en el lleure socioeducatiu, per tal de donar continuïtat a la tasca de l'escola com a agent educatiu i a fi d'afavorir l'adquisició d'aprenentatges relacionats amb la sostenibilitat, els hàbits saludables i la intel·ligència emocional.

4. FORMULACIÓ DEL PROJECTE

- **Definició del projecte:** Activitats de lleure educatiu durant el període vacacional a la *Cooperativa Nuevo Horizonte* (Guatemala).
- **Títol:** Casal el *Frijolito*: activitats de lleure educatiu a la *Cooperativa Nuevo Horizonte*.
- **Descripció:** La finalitat d'aquest projecte és que els infants gaudeixin de les activitats de lleure educatiu, per mitjà de diferents metodologies; ja que durant el període vacacional no tenen cap tasca específica a realitzar. Aquest projecte es portarà a terme amb els infants de primària de la *Cooperativa Nuevo Horizonte* durant sis setmanes des de finals d'octubre fins a principis de desembre. Es treballaran continguts relacionats amb la sostenibilitat, els hàbits saludables i la intel·ligència emocional; a través de diferents activitats físico-esportives, tallers manuals i dinàmiques d'expressió corporal i artística.
- **Destinatari:** Infants de sis a dotze anys que resideixen a la *Cooperativa Nuevo Horizonte* (Guatemala).
- **Objectiu general:** Reforçar aprenentatges escolars amb activitats de lleure educatiu durant el període vacacional.
- **Objectius específics:**
 - Desenvolupar la consciència crítica envers la sostenibilitat i el respecte a la naturalesa.
 - Adquirir hàbits saludables sobre l'alimentació, l'exercici físic i la higiene.
 - Aprendre eines per a la gestió de la intel·ligència emocional.
- **Estratègies per a l'acció:**
 - Sostenibilitat.
 - Hàbits saludables.
 - Intel·ligència emocional.
- **Pressupost i fonts de finançament:** tal com s'especifica en l'apartat de l'aplicació del projecte pel que fa al pressupost, el cost del projecte serà de 7.076,27€ i en un plantejament es finançarà a través de la iniciativa social de la Fundació Ravà amb les aportacions dels socis i les donacions, complementant-ho amb els recursos procedents de les subvencions d'organismes públics i el patrocini d'empreses privades.

5. PLANIFICACIÓ

En el següent apartat s'exposaran les diferents accions que es portaran a terme en el projecte socioeducatiu, a fi de poder assolir els objectius plantejats. Primerament, es descriuran les tres línies d'acció que estructuraran estratègicament el projecte, les quals són: la sostenibilitat, els hàbits saludables i la intel·ligència emocional. A continuació, es desenvoluparan aquests tres eixos en el pla de treball i en les diverses unitats de programació que els corresponen, organitzades en funció del contingut dels objectius educatius a assolir. Finalment, es concretaran tots aquells aspectes relacionats en fer efectiu el pla de treball establert, que posteriorment es desenvoluparan amb més detall en els apartats de l'aplicació i l'avaluació del projecte.

5.1. Línies d'acció:

Les principals línies d'acció que guien estratègicament el projecte socioeducatiu, en relació als objectius específics, són: la sostenibilitat, els hàbits saludables i la intel·ligència emocional. Tot seguit, s'exposarà la planificació de cada un dels eixos estratègics en particular.

En primer lloc, en la primera línia d'acció es treballen diferents aspectes relacionats amb la **sostenibilitat**. Per començar, com que és la primera presa de contacte de l'equip pedagògic amb els infants, es faran dinàmiques de coneixença i s'analitzarà quina és la informació que tenen els infants sobre la sostenibilitat. A partir d'aquí, per mitjà de les activitats i el Centre d'Interès es treballarà i se sensibilitzarà sobre el canvi climàtic i els gasos d'efecte hivernacle; per tal de cuidar i preservar el medi ambient per mitjà del desenvolupament sostenible dels recursos renovables i no renovables que ens ofereix la naturalesa. A més, també es tractarà el significat de les tres R (reciclar, reutilitzar i reduir), com a eina per aconseguir aquest desenvolupament sostenible.

Després de realitzar l'observació per detectar les necessitats del context en el qual s'emmarca el projecte, es va veure que molts infants llencen bosses o altres materials inorgànics pels carrers o els cremen; per això és important aquesta línia d'acció, per reflexionar sobre l'efecte que tenen les nostres accions envers el planeta i canviar així les pautes de comportament per afavorir el desenvolupament sostenible.

En segon lloc, la següent línia d'acció tracta sobre els **hàbits saludables** relacionats amb l'alimentació, l'exercici físic i la higiene personal, per afavorir el desenvolupament i el creixement de l'infant. S'iniciarà amb l'alimentació per aprendre a distingir els diferents grups alimentaris, el seu consum i la seva ingesta. Seguidament, es ressaltarà la importància de dur a terme exercici físic de manera regular i per aquesta raó, es realitzaran diferents jocs esportius. Finalment, es reflexionarà sobre els hàbits d'higiene, per veure quins són, la seva freqüència i la seva rellevància en la nostra salut.

En la detecció de les necessitats, es va prioritzar englobar les tres temàtiques específiques dins d'una mateixa línia d'acció, perquè els infants ja les han treballat a l'escola i d'aquesta manera tan sols es fa un repàs d'elles per consolidar l'aprenentatge, ja que en el dia a dia es pot veure que hi ha infants que no demostren que hagin assolit alguns dels hàbits.

En darrer lloc, l'última línia d'acció és una introducció al desenvolupament de la **intel·ligència emocional**, la qual es refereix a la percepció i expressió emocional, la facilitació emocional, la comprensió emocional i la regulació emocional. En vista que aquest és un camp força extens, en el plantejament del present projecte socioeducatiu només es podrà treballar la primera part sobre la identificació i l'expressió de les emocions, i tan sols es farà una breu aproximació a la gestió emocional; ja que per poder obtenir eines per a la intel·ligència emocional primer s'ha d'entendre el significat de les diferents emocions i després posar-les-hi nom.

Aquesta temàtica es treballa perquè en la detecció de necessitats s'ha vist que no hi ha una expressió oberta de les emocions, ni una bona gestió d'aquestes i per aquest motiu, primerament caldrà ressaltar la importància de treballar la intel·ligència emocional com una de les moltes intel·ligències que s'han de tenir en compte pel bon desenvolupament de la persona.

5.2. Objectius:

L'objectiu general del projecte és reforçar aprenentatges escolars amb activitats de lleure educatiu durant el període vacacional; per aquesta raó, a continuació es mostren els diferents objectius específics que permetran concretar cap a on s'enfocarà l'acció educativa del projecte.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:		OBJECTIUS A TREBALLAR:
1)	Desenvolupar la consciència crítica envers la sostenibilitat i el respecte a la naturalesa.	<ul style="list-style-type: none">• Desenvolupar la consciència crítica sobre els agents contaminants, les pautes de consum sostenible, la cura del medi ambient, la sostenibilitat i els recursos naturals.• Aprendre el significat dels termes de reciclar, reutilitzar i reduir.• Analitzar l'impacte de les nostres accions en el medi ambient.• Aprendre a identificar els recursos renovables i no renovables de la Terra.• Aprendre eines pel desenvolupament de pautes de consum sostenible.
2)	Adquirir hàbits saludables sobre l'alimentació, l'exercici físic i la higiene.	<ul style="list-style-type: none">• Conèixer els beneficis dels hàbits saludables.• Adquirir destreses pel desenvolupament d'hàbits saludables.• Desenvolupar consciència crítica envers l'adquisició d'hàbits saludables.• Reflexionar sobre els aliments, les seves qualitats i el consum alimentari.• Posar en pràctica diferents jocs esportius.• Gaudir de la pràctica d'exercici físic.• Reflexionar sobre els propis hàbits d'higiene.
3)	Aprendre eines per a la gestió de la intel·ligència emocional.	<ul style="list-style-type: none">• Conèixer el concepte d'emoció.• Identificar les emocions bàsiques de l'alegria, la tristesa, la ira, la por i el fàstic.• Reflexionar sobre les pròpies emocions.• Desenvolupar estratègies per l'expressió emocional.• Desenvolupar eines per a la gestió de les emocions.

Taula 2: Objectius específics i objectius a treballar (elaboració pròpia, 2019).

5.3. Continguts:

Els continguts que es tractaran en el projecte socioeducatiu deriven de la informació obtinguda en la detecció de necessitats i de l'abast al qual pot arribar la intervenció aquí plantejada, tenint en compte les limitacions i les potencialitats que la caracteritzen, en la realitat de la comunitat. Malgrat que en cada una de les unitats didàctiques s'especifiquen els continguts concrets, podem dir que a grans trets els dividim en els conceptes, els procediments i les actituds, valors i normes. Sense perdre de vista en tot moment, el desenvolupament de manera transversal de la consciència crítica respecte a les diferents temàtiques que es van treballant.

Primerament, es vetllarà per la coneixença entre els participants i la creació de vincle entre ells, per d'aquesta manera tractar temes relacionats amb la sostenibilitat, la contaminació, la distinció entre recursos renovables i no renovables, el reciclatge, la reutilització i la reducció de residus. Tot seguit, les temàtiques s'encaminaran a l'adquisició d'hàbits saludables i la reflexió sobre el consum alimentari sostenible, l'aprofitament de l'activitat física i el desenvolupament d'hàbits d'higiene, tot per tenir cura del propi cos. Finalment, per iniciar el treball de l'intel·ligència emocional, es portarà a terme un anàlisi del concepte d'emoció i la descripció de les emocions bàsiques, per assolir l'habilitat d'identificar-les, per saber-les expressar i comptar més endavant amb eines per gestionar-les. Per acabar, es farà un tancament en el qual es realitzarà un balanç sobre tot l'aprenentatge adquirit i es tancarà així el projecte concret del casal.

5.4. Metodologia i mitjans educatius:

El projecte educatiu parteix de la idea que l'infant és el protagonista actiu del seu propi aprenentatge, per aquesta raó, la metodologia de treball i els mitjans educatius emparats aniran en aquesta direcció. En primer terme, en la metodologia de treball trobem que es basa en un aprenentatge vivencial que sorgeix a través de l'experiència de la gamificació. La **gamificació** consisteix a transformar les activitats educatives en experiències d'aprenentatge, agafant elements característics dels jocs. D'aquesta manera, es pretén que els infants connectin les idees que els genera el joc amb aquelles que ja tenien, per tal que vagin generant un aprenentatge que els permetin una transformació educativa. Tot això, permet a l'infant adquirir un **aprenentatge vivencial** a partir de les experiències significatives que va observant i vivint en el transcurs de l'espai de lleure educatiu del casal; on l'equip

d'educadors tenen la missió d'acompanyar l'infant durant aquest procés de desenvolupament. A poc a poc, també s'ha introduït una **metodologia cooperativa** perquè els infants no hi estan acostumats i d'aquesta manera han vist que també s'ho poden passar bé sense la necessitat de competir, en jugar tots junts per aconseguir una mateixa fita.

En segon terme, els mitjans educatius en el lleure, són tots els recursos, eines, instruments i sistemes amb els quals comptem per aconseguir els objectius educatius. A continuació es descriuran cada un d'aquests elements:

- **L'equip educador:** els educadors/es en si mateixos ja són un dels mitjans educatius, pel fet que a través de diferents habilitats comunicatives i socials estableixen una relació educativa amb els educands i els acompanyen durant el seu procés d'aprenentatge. Aquest equip en determinades ocasions serà l'encarregat de dinamitzar les activitats educatives en funció dels objectius que es persegueixen. L'estil educatiu predominant dels educadors/es és l'assertiu, en promoure el diàleg i la negociació com a elements clau en les diferents interaccions.
- **El quotidià:** el temps que no es dedica expressament a les activitats programades, també serveix per educar, per treballar hàbits i habilitats socials. Un exemple seria en el moment en el qual es fa la primera acollida matinal quan comencen a arribar els infants al casal, perquè es puguin anar situant en l'espai.
- **La institució:** en aquest cas és la comunitat en la qual ens trobem, ja que es caracteritza per trobar-se en un entorn rural, en el qual tots els infants del casal hi viuen. Aquest aspecte condiciona el desenvolupament de les activitats en veure's determinades per les possibilitats i les limitacions que ofereix.
- **L'activitat:** són els tallers, dinàmiques o jocs en concret que es realitzen d'acord amb els valors i els objectius del projecte. En aquest mitjà educatiu seran molt importants dos elements claus: el centre d'interès (CI) i l'eix d'animació. El primer és el tema principal que es tracta en les activitats de cada línia d'acció i el segon, és el mitjà que permet augmentar la motivació dels infants a través d'uns personatges i/o una història.
- **El grup:** les interaccions que es porten a terme dins del grup generen un seguit d'aprenentatges, ja que en el grup es busca la seguretat, el reconeixement, l'afectivitat i viure noves experiències. És per aquesta raó, que en l'espai de lleure educatiu hem d'aprofitar el treball en grup per promoure relacions grupals que es basin en el respecte i la integració; fet que s'aconseguirà a partir de la interacció dels infants amb tota la resta de membres del casal.

5.5. Pla de treball:

El pla de treball del projecte socioeducatiu que és el que permetrà establir les accions concretes a realitzar per assolir els objectius, es divideix en tres unitats de programació que corresponen als tres eixos sobre la sostenibilitat, els hàbits saludables i la intel·ligència emocional. Per poder portar a terme els objectius proposats anteriorment, les unitats de programació es dividiran en diverses unitats didàctiques concretes, que tot seguit s'enumeraran i en el següent apartat es desenvoluparan amb més detall. Aquestes unitats de programació són:

UNITATS DE PROGRAMACIÓ:	UNITATS DIDÀCTIQUES:
UP 1: Sostenibilitat.	UD 1.1.: Comença el Casal el <i>Frijolito!</i> UD 1.2.: La Contaminació està conquerint el planeta. UD 1.3.: La Capitana 3R's ha aconseguit escapar-se. UD 1.4.: Els recursos de la Terra. UD 1.5.: Combatem la Contaminació amb la Capitana 3R's.
UP 2: Hàbits saludables.	UD 2.1.: Endinsem-nos en l'Alimentació. UD 2.2.: Participem en les Olimpíades. UD 2.3.: Ens visita la <i>Doña Limpia</i> . UD 2.4.: Cuidem-nos per sentir-nos millor.
UP 3: Intel·ligència emocional.	UD 3.1.: En la recerca de les emocions perdudes. UD 3.2.: Seguim buscant les emocions perdudes. UD 3.3.: Pel·lícula " <i>Insideout</i> ". UD 3.4.: Expressem les emocions. UD 3.5.: Festa final del Casal el <i>Frijolito!</i>

Taula 3: Unitats de programació i unitats didàctiques (elaboració pròpia, 2019).

És necessari especificar, que tal com hem vist, hi ha tres unitats de programació que es duran a terme cada una al llarg de dues setmanes en les quals es faran dues o tres sessions d'una hora en les quals es duran a terme les unitats didàctiques que es mostraran a continuació.

5.6. Unitats didàctiques:

UD 1.1.:	Comença el Casal el Frijolito!					
Destinataris:	Infants de sis a dotze anys que resideixen a la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> (Guatemala).					
Lloc:	<i>Campito</i> , pista asfaltada de l'escola primària de la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> .	Temps:	1 hora.			
Objectius didàctics						
<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer la resta d'infants i l'equip educador del casal. • Elaborar les normes de convivència del casal. • Formular propostes d'activitats pel casal. 						
Continguts			Metodologia		Temporalització	
Fets/Conceptes	Procediments	Actituds/Normes/Valors			60'	60'
<ul style="list-style-type: none"> • Coneixença. • Creació de vincles. • Sostenibilitat. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Situar-se en l'espai del casal. 2. Participar en les activitats. 3. Opinar respecte a les propostes. 	<ul style="list-style-type: none"> • Escolta activa. • Motivació. • Participació activa. • Respecte envers els companys. • Respecte a la naturalesa. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Acollida i ronda en la qual cadascú ha de dir el seu nom. 2. Presentació del casal i del seu funcionament. 3. Elaboració i redacció de les normes de convivència. 4. Realització del joc de coneixença del pistoler: un infant es posa al mig de la rotllana i amb el dit assenyala a un company, aquest s'ha d'abaixar i els dos companys del seu costat han de dir-se els noms, l'últim en dir-lo s'elimina i s'asseu a terra. 5. Lectura de la carta que ens ha enviat la Capitana 3R's, on ens diu que la Contaminació l'ha segrestat. 6. Finalització de la sessió amb l'avaluació sobre la satisfacció dels infants i recollida de propostes per les properes sessions del casal. 	10' 5' 10' 20' 5' 10'	50' 45' 35' 15' 10' 0'	
Avaluació:	Per avaluar l'assistència i els graus de participació s'ompliran les seves respectives taules, l'observació de la satisfacció dels infants es recull en el diari de camp i l'adquisició de coneixements s'avaluarà de forma oral, en finalitzar la sessió es preguntarà als infants què han après.					

UD 1.2.:	La Contaminació està conquerint el planeta.				
Destinataris:	Infants de sis a dotze anys que resideixen a la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> (Guatemala).				
Lloc:	Sala del Teatre Social de la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> .	Temps:	1 hora.		
Objectius didàctics					
<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer els efectes i les conseqüències que tenen les nostres accions en el planeta. • Expressar les pròpies opinions respecte a la temàtica de la contaminació. • Desenvolupar la consciència crítica sobre els agents contaminants. 					
Continguts			Metodologia	Temporalització	
Fets/Conceptes	Procediments	Actituds/Normes/Valors		60'	60'
<ul style="list-style-type: none"> • Contaminació. • Sostenibilitat. • Comunicació. • Anàlisi crític. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Respectar el torn de paraula. 2. Analitzar els vídeos. 3. Participar en el debat. 4. Tenir iniciativa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Participació activa. • Respecte a la naturalesa. • Empatia. • Escolta activa. • Esperit crític. • Respecte envers els companys. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Acollida i ballem una dansa de benvinguda. 2. Presentació CI: apareix la Contaminació, ens diu que vol convertir el planeta en una deixalleria i que té segrestada la Capitana 3R's. 3. Visionat dels vídeos: 1) "<i>Islas de Basura -¿Qué son las islas de plástico?</i>" i 2) "<i>El monstruo de la basura</i>". 4. Debat per comentar el que s'ha vist en els vídeos, tot compartint el què coneixen i les opinions que tenen sobre la contaminació. 5. Tancament de la sessió amb l'avaluació de forma oral. 	10'	50'
				10'	40'
				15'	25'
				20'	5'
				5'	0'
Avaluació:	Per avaluar l'assistència i els graus de participació s'ompliran les seves respectives taules, l'observació de la satisfacció dels infants es recull en el diari de camp i l'adquisició de coneixements s'avaluarà de forma oral, en finalitzar la sessió es preguntarà als infants què han après.				
Recursos didàctics:	Els vídeos que es veuran són: 1) " <i>Islas de Basura -¿Qué son las islas de plástico?</i> ". Recuperat a: https://youtu.be/_OQuLuixec4 2) " <i>El monstruo de la basura</i> ". Recuperat a: https://www.youtube.com/watch?v=kj6B1tFZtQM&t=41s				

UD 1.3.:	La Capitana 3R's ha aconseguit escapar-se.				
Destinataris:	Infants de sis a dotze anys que resideixen a la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> (Guatemala).				
Lloc:	<i>Campito</i> , pista asfaltada de l'escola primària de la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> .	Temps:	1 hora.		
Objectius didàctics					
<ul style="list-style-type: none"> • Aprendre el significat dels termes de reciclar, reutilitzar i reduir. • Analitzar l'impacte de les nostres accions en el medi ambient. • Desenvolupar consciència crítica sobre les conductes preservadores del medi ambient. 					
Continguts			Metodologia	Temporalització	
Fets/Conceptes	Procediments	Actituds/Normes/Valors		60'	60'
<ul style="list-style-type: none"> • Medi ambient. • Sostenibilitat. • Reciclatge. • Reutilització de residus. • Reducció de residus. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Situar-se en l'espai del casal. 2. Participar en les activitats. 3. Reflexionar sobre les 3R's. 	<ul style="list-style-type: none"> • Esperit crític. • Participació activa. • Empatia. • Respecte a la naturalesa. • Treball en equip. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Acollida i ballem una dansa de benvinguda. 2. Explicació CI: apareix la Capitana 3 R's i ens comenta que la Contaminació li ha esborrat de la ment el significat del seu nom. 3. Realització de les activitats per descobrir el significat de les 3R's: <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Fem una figura amb material reutilitzat (reutilitzar). 3.2. Fem relleus i col·loquem el nom d'aliments o materials segons si són matèria orgànica o inorgànica (reciclar). 3.3. Dinàmica: saltem com granotes pels nenúfars (papers) a mesura que va bufant el vent en queden menys per moure's (reduir). 4. Tancament de la sessió, reflexió i l'avaluació de forma oral. 	10' 10' 10' 10' 10' 10'	50' 40' 30' 20' 10' 0'
Avaluació:	Per avaluar l'assistència i els graus de participació s'ompliran les seves respectives taules, l'observació de la satisfacció dels infants es recull en el diari de camp i l'adquisició de coneixements s'avaluarà de forma oral, en finalitzar la sessió es preguntarà als infants què han après.				

UD 1.4.:	Els recursos de la Terra.					
Destinataris:	Infants de sis a dotze anys que resideixen a la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> (Guatemala).					
Lloc:	Sala del Teatre Social de la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> .			Temps:	1 hora.	
Objectius didàctics						
<ul style="list-style-type: none"> • Aprendre a identificar els recursos renovables i els recursos no renovables de la Terra. • Desenvolupar la consciència crítica sobre les pautes de consum sostenible. • Aprendre a reutilitzar els aliments creativament. 						
Continguts			Metodologia	Temporalització		
Fets/Conceptes	Procediments	Actituds/Normes/Valors		60'	60'	
<ul style="list-style-type: none"> • Recursos renovables. • Recursos no renovables. • Sostenibilitat. • Expressió artística. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Situar-se a la sala. 2. Desenvolupar creativament les dinàmiques. 3. Reutilitzar aliments pel mural. 	<ul style="list-style-type: none"> • Participació activa. • Respecte envers el medi ambient. • Curiositat per a l'aprenentatge. • Motivació. • Esperit crític. • Cooperació. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Acollida i ballem una dansa de benvinguda. 2. Dinàmica amb mímica per endevinar quin recurs estan representant, on el trobem, si és renovable o no renovable i què podem fer per consumir-lo de manera sostenible. 3. Dinàmica del mural: primer preparem les pintures, agafem pastanaga, remolatxa, cafè, tomàquets i bledes, els batem per separat amb una batedora i obtindrem els colors per pintar tots junts els diferents recursos que trobem a la naturalesa en un mural. 4. Tancament de la sessió i fem l'avaluació de forma oral. 	10' 15'	50' 35'	
				30'	5'	
				5'	0'	
Avaluació:	Per avaluar l'assistència i els graus de participació s'ompliran les seves respectives taules, l'observació de la satisfacció dels infants es recull en el diari de camp i l'adquisició de coneixements s'avaluarà de forma oral, en finalitzar la sessió es preguntarà als infants què han après.					

UD 1.5.:	Combatem la Contaminació amb la Capitana 3R's.				
Destinataris:	Infants de sis a dotze anys que resideixen a la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> (Guatemala).				
Lloc:	Sala del Teatre Social de la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> .	Temps:	1 hora.		
Objectius didàctics					
<ul style="list-style-type: none"> • Desenvolupar la consciència sobre la responsabilitat envers la cura del medi ambient. • Aprendre eines pel desenvolupament de pautes de consum sostenible. • Desenvolupar la consciència crítica envers la sostenibilitat i els recursos naturals. 					
Continguts			Metodologia	Temporalització	
Fets/Conceptes	Procediments	Actituds/Normes/Valors		60'	60'
<ul style="list-style-type: none"> • Sostenibilitat. • Contaminació. • Recursos de la naturalesa. • Expressió corporal. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reflexionar sobre una conducta respectuosa amb el medi ambient. 2. Portar a terme una dansa. 3. Analitzar els continguts apresos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Esperit crític. • Participació activa. • Motivació. • Respecte per la resta de companys. • Respecte pel medi ambient. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Acollida i ballem una dansa de benvinguda. 2. Dinàmica de l'arbre missatger: cadascú escriu en un full les accions que pot fer per cuidar el medi ambient i ho penja en el mural d'un arbre amb els missatges de la resta de companys. 3. Preparació i representació d'una dansa que tracta sobre la sostenibilitat, per tal d'ensenyar-li a la Contaminació perquè deixi de crear illes de deixalles. 4. Reflexió sobre el contingut après, amb la consigna final que combatre la Contaminació és cosa de tots. 5. Tancament i avaluació de la unitat de programació. 	10' 15' 20' 5' 10'	50' 35' 15' 10' 0'
Avaluació:	Per avaluar l'assistència i els graus de participació s'ompliran les seves respectives taules, l'observació de la satisfacció dels infants es recull en el diari de camp i l'adquisició de coneixements s'avaluarà de forma oral, en finalitzar la sessió es preguntarà als infants què han après.				

UD 2.1.:	Endinsem-nos en l'Alimentació.				
Destinataris:	Infants de sis a dotze anys que resideixen a la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> (Guatemala).				
Lloc:	<i>Campito</i> , pista asfaltada de l'escola primària de la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> .	Temps:	1 hora.		
Objectius didàctics					
<ul style="list-style-type: none"> • Aprendre a identificar els diferents grups d'aliments i les seves qualitats. • Reflexionar sobre el consum alimentari. • Analitzar els efectes de la ingestió de determinats aliments. 					
Continguts			Metodologia	Temporalització	
Fets/Conceptes	Procediments	Actituds/Normes/Valors		60'	60'
<ul style="list-style-type: none"> • Alimentació. • Piràmide alimentària. • Consum alimentari sostenible. • Cura del propi cos. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Situar-se en l'espai del casal. 2. Participar en les activitats. 3. Reflexionar sobre el propi consum alimentari. 	<ul style="list-style-type: none"> • Participació activa. • Anàlisi crític. • Escolta activa. • Respecte. • Sinceritat. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Acollida i ballem una dansa de benvinguda. 2. Explicació CI: l'Ali (Alimentació) ens diu que s'ha enfadat amb dues amigues i que al llarg de la unitat de programació vindran a visitar-nos, perquè les ajudem a solucionar el conflicte. 3. Realització de l'activitat dels aliments: en un mural hi ha cinc apartats en els quals hi han dibuixats diferents aliments, els infants han de dir a quin grup d'aliments pertany (exemple: llegums) i han d'identificar el que no està amb el grup que li pertoca. 4. Realització de la dinàmica del plat: tindran un full on estarà dibuixat un plat, han de posar-hi com hi distribueixen els aliments. 5. Tancament de la sessió, reflexió i l'avaluació de forma oral. 	<p>10'</p> <p>5'</p> <p>20'</p> <p>15'</p> <p>10'</p>	<p>50'</p> <p>45'</p> <p>25'</p> <p>10'</p> <p>0'</p>
Avaluació:	Per avaluar l'assistència i els graus de participació s'ompliran les seves respectives taules, l'observació de la satisfacció dels infants es recull en el diari de camp i l'adquisició de coneixements s'avaluarà de forma oral, en finalitzar la sessió es preguntarà als infants què han après.				

UD 2.2.:	Participem en les Olimpíades.				
Destinataris:	Infants de sis a dotze anys que resideixen a la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> (Guatemala).				
Lloc:	<i>Campito</i> , pista asfaltada de l'escola primària de la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> .	Temps:	1 hora.		
Objectius didàctics					
<ul style="list-style-type: none"> • Posar en pràctica diferents jocs esportius. • Reflexionar sobre els beneficis de l'activitat física. • Gaudir de la pràctica d'exercici físic. 					
Continguts			Metodologia	Temporalització	
Fets/Conceptes	Procediments	Actituds/Normes/Valors		60'	60'
<ul style="list-style-type: none"> • Exercici físic. • Cura del propi cos. • Hàbits saludables. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Situar-se en l'espai del casal. 2. Preparar el cos per l'activitat. 3. Gaudir de l'exercici físic. 	<ul style="list-style-type: none"> • Motivació. • Participació activa. • Esforç. • Respecte envers els companys. • Gaudi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Acollida, ballem una dansa de benvinguda i fem estiraments. 2. Explicació CI: Ve l'Oli una esportista d'elit i ens diu que s'ha d'entrenar i ens convida a participar amb ella a unes olimpíades. Ens explica que troba a faltar les amigues, que s'han enfadat perquè no es posaven d'acord en veure quina era la més important. 3. Realització de les olimpíades: jugarem a salts d'allargada, farem una cursa de velocitat i uns llançaments de pilota. 4. Tancament de la sessió, reflexió i l'avaluació de forma oral. 	15' 5'	45' 40'
Avaluació:	Per avaluar l'assistència i els graus de participació s'ompliran les seves respectives taules, l'observació de la satisfacció dels infants es recull en el diari de camp i l'adquisició de coneixements s'avaluarà de forma oral, en finalitzar la sessió es preguntarà als infants què han après.				

UD 2.3.:	Ens visita la <i>Doña Limpia</i>.				
Destinataris:	Infants de sis a dotze anys que resideixen a la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> (Guatemala).				
Lloc:	Sala del Teatre Social de la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> .	Temps:	1 hora.		
Objectius didàctics					
<ul style="list-style-type: none"> • Reflexionar sobre els propis hàbits d'higiene. • Conèixer els beneficis dels hàbits d'higiene regulars. • Adquirir eines per desenvolupar hàbits d'higiene diaris. 					
Continguts			Metodologia	Temporalització	
Fets/Conceptes	Procediments	Actituds/Normes/Valors		60'	60'
<ul style="list-style-type: none"> • Hàbits d'higiene. • Cura del propi cos. • Hàbits saludables. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Situar-se en l'espai del casal. 2. Participar en les dinàmiques. 3. Crear una cançó. 	<ul style="list-style-type: none"> • Escolta activa. • Treball en equip. • Respecte envers els companys. • Creativitat. • Motivació. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Acollida i ballem una dansa de benvinguda. 2. Explicació CI: la <i>Doña Limpia</i> ens vol mostrar quines són les seves arts, perquè troba a faltar les seves amigues per poder jugar. 3. Realització de la dinàmica de la dutxa: per parelles, un infant fa que es dutxa i l'altre ha de fer-li massatges pel cos simulant que fa d'aigua, del sabó i finalment de tovallola per representar la dutxa. 4. Fem la dinàmica que ens movem per l'espai seguint al rei (amb silenci) quan aquest es renta una part del cos la resta l'ha d'imitar. 5. Preparació i creació d'una cançó sobre els hàbits d'higiene. 6. Tancament de la sessió, reflexió i l'avaluació de forma oral. 	10' 5' 10' 10' 20' 5'	50' 45' 35' 25' 5' 0'
Avaluació:	Per avaluar l'assistència i els graus de participació s'ompliran les seves respectives taules, l'observació de la satisfacció dels infants es recull en el diari de camp i l'adquisició de coneixements s'avaluarà de forma oral, en finalitzar la sessió es preguntarà als infants què han après.				

UD 2.4.:	Cuidem-nos per sentir-nos millor.				
Destinataris:	Infants de sis a dotze anys que resideixen a la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> (Guatemala).				
Lloc:	<i>Campito</i> , pista asfaltada de l'escola primària de la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> .	Temps:	1 hora.		
Objectius didàctics					
<ul style="list-style-type: none"> • Adquirir destreses pel desenvolupament d'hàbits saludables. • Desenvolupar consciència crítica envers els hàbits alimentaris, d'exercici físic i d'higiene personal. • Aprendre en la presa de decisions a partir del consens amb el grup. 					
Continguts			Metodologia	Temporalització	
Fets/Conceptes	Procediments	Actituds/Normes/Valors		60'	60'
<ul style="list-style-type: none"> • Hàbits saludables. • Alimentació. • Exercici físic. • Higiene. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Situar-se en l'espai del casal. 2. Participar en les dinàmiques. 3. Participar en la presa de decisions. 4. Reflexionar sobre el contingut après. 	<ul style="list-style-type: none"> • Responsabilitat. • Respecte envers els companys. • Treball en equip. • Escolta activa. • Gaudi. • Motivació. • Consens. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Acollida i ballem una dansa de benvinguda. 2. Realització de la dinàmica dels aliments: hauran de trobar els dibuixos dels aliments escampats pel <i>campito</i> i els hauran de col·locar en el grup alimentari que els pertoqui en les cartolines. 3. Realització d'un joc esportiu: els infants decidiran per consens un joc perquè hi puguin participar tots i el portaran a terme. 4. Representació de la cançó sobre els hàbits d'higiene. 6. Reflexió sobre el contingut après, amb la consigna que per estar sans, haurem de tenir cura de l'alimentació, l'exercici físic i la higiene. 5. Tancament i avaluació de la unitat de programació. 	5' 15'	55' 40'
Avaluació:	Per avaluar l'assistència i els graus de participació s'ompliran les seves respectives taules, l'observació de la satisfacció dels infants es recull en el diari de camp i l'adquisició de coneixements s'avaluarà de forma oral, en finalitzar la sessió es preguntarà als infants què han après.				

UD 3.1.:	En la recerca de les emocions perdudes.				
Destinataris:	Infants de sis a dotze anys que resideixen a la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> (Guatemala).				
Lloc:	<i>Campito</i> , pista asfaltada de l'escola primària de la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> .	Temps:	1 hora.		
Objectius didàctics					
<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer el concepte d'emoció. • Reflexionar sobre les pròpies emocions. • Identificar les emocions bàsiques de l'alegria i la por. 					
Continguts			Metodologia	Temporalització	
Fets/Conceptes	Procediments	Actituds/Normes/Valors		60'	60'
<ul style="list-style-type: none"> • Emoció. • Expressió i gestió emocional. • Por. • Alegria. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Situar-se en l'espai del casal. 2. Participar en les activitats. 3. Expressar la pròpia opinió. 4. Respectar el torn de paraula. 	<ul style="list-style-type: none"> • Introspecció. • Empatia. • Escolta activa • Respecte. • Comprensió. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Acollida i ballem una dansa de benvinguda. 2. Lectura de la carta del CI, en la qual els personatges de les emocions de la pel·lícula d'<i>Inside out</i> ens diuen que s'han amagat. 3. Debat inicial per veure quina és la idea que tenen sobre les emocions, com les experimenten i què fan amb elles. 4. Realització de proves per descobrir les emocions amagades (I): <ol style="list-style-type: none"> 4.1. Cursa de crits, quan se t'acaba l'aire t'has d'aturar (por). 4.2. Dansa de la cançó de la felicitat i la del tren de l'alegria. 5. Tancament de la sessió, reflexió i l'avaluació de forma oral. 	10' 5' 15' 10' 15' 5'	50' 45' 30' 20' 5' 0'
Avaluació:	Per avaluar l'assistència i els graus de participació s'ompliran les seves respectives taules, l'observació de la satisfacció dels infants es recull en el diari de camp i l'adquisició de coneixements s'avaluarà de forma oral, en finalitzar la sessió es preguntarà als infants què han après.				

UD 3.2.:	Seguim buscant les emocions perdudes.				
Destinataris:	Infants de sis a dotze anys que resideixen a la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> (Guatemala).				
Lloc:	<i>Campito</i> , pista asfaltada de l'escola primària de la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> .	Temps:	1 hora.		
Objectius didàctics					
<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer el concepte d'emoció. • Reflexionar sobre les pròpies emocions. • Identificar les emocions bàsiques de la ira, la tristesa i el fàstic. 					
Continguts			Metodologia	Temporalització	
Fets/Conceptes	Procediments	Actituds/Normes/Valors		60'	60'
<ul style="list-style-type: none"> • Emoció. • Expressió i gestió emocional. • Ira. • Tristesa. • Fàstic. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Situar-se en l'espai del casal. 2. Participar en les activitats. 3. Endinsar-se en les pròpies emocions. 	<ul style="list-style-type: none"> • Introspecció. • Empatia. • Escolta activa • Respecte. • Comprensió. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Acollida i ballem una dansa de benvinguda. 2. Realització de proves per descobrir les emocions amagades (II): <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Estàtues: per parelles, un és l'estàtua (immòbil) i l'altre l'escultor, l'haurà de col·locar per simular una estàtua amb ira. 2.2. Dibuix: cadascú dibuixa el que el fa sentir trist o alguna situació concreta; qui vol la pot explicar a la resta (tristesa). 2.3. Toca-toca: es posen elements i els han d'endevinar (fàstic). 3. Tancament de la sessió, reflexió i l'avaluació de forma oral. 	10'	50'
				15'	35'
				15'	20'
				15'	5'
				5'	0'
Avaluació:	Per avaluar l'assistència i els graus de participació s'ompliran les seves respectives taules, l'observació de la satisfacció dels infants es recull en el diari de camp i l'adquisició de coneixements s'avaluarà de forma oral, en finalitzar la sessió es preguntarà als infants què han après.				

UD 3.3.:	Pel·lícula “<i>Inside out</i>”.				
Destinataris:	Infants de sis a dotze anys que resideixen a la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> (Guatemala).				
Lloc:	Sala del Teatre Social de la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> .			Temps:	2 hores.
Objectius didàctics					
<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer el concepte d’emoció. • Identificar les emocions bàsiques de l’alegria, la tristesa, la ira, la por i el fàstic. • Analitzar les estratègies proposades a la pel·lícula sobre gestió emocional. 					
Continguts			Metodologia	Temporalització	
Fets/Conceptes	Procediments	Actituds/Normes/Valors		120’	120’
<ul style="list-style-type: none"> • Emocions bàsiques. • Percepció emocional. • Gestió emocional. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Situar-se a la sala. 2. Veure la pel·lícula. 3. Reflexionar sobre les emocions. 	<ul style="list-style-type: none"> • Escolta activa. • Atenció plena. • Comprensió. • Empatia. • Respecte. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Acollida i ballem una dansa de benvinguda. 2. Visionat de la pel·lícula “<i>Inside out</i>”. 3. Tancament de la sessió, reflexió i l’avaluació de forma oral. 	10’ 100’ 10’	110’ 10’ 0’
Avaluació:	Per avaluar l’assistència i els graus de participació s’ompliran les seves respectives taules, l’observació de la satisfacció dels infants es recull en el diari de camp i l’adquisició de coneixements s’avaluarà de forma oral, en finalitzar la sessió es preguntarà als infants què han après.				

UD 3.4.:	Expressem les emocions.				
Destinataris:	Infants de sis a dotze anys que resideixen a la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> (Guatemala).				
Lloc:	Sala del Teatre Social de la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> .			Temps:	1 hora.
Objectius didàctics					
<ul style="list-style-type: none"> • Identificar les pròpies emocions. • Desenvolupar estratègies per l'expressió emocional. • Desenvolupar eines per a la gestió emocional. 					
Continguts			Metodologia	Temporalització	
Fets/Conceptes	Procediments	Actituds/Normes/Valors		60'	60'
<ul style="list-style-type: none"> • Emocions bàsiques. • Percepció emocional. • Expressió emocional. • Gestió emocional. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Situar-se en l'espai del casal. 2. Participar en les activitats. 3. Expressar les pròpies emocions. 	<ul style="list-style-type: none"> • Introspecció. • Empatia. • Escolta activa • Respecte. • Comprensió. • Habilitats socials. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Acollida i ballem una dansa de benvinguda. 2. Lectura de la carta del CI, en la qual els personatges de les emocions ens proposen les següents activitats per haver-los ajudat. 3. Realització de cinc murals (un per cada emoció) en els quals els infants pintaran amb un color determinat per cada emoció (els de la pel·lícula) allò que sentin i els vingui de gust expressar sobre l'alegria, la por, la ira, la tristesa i el fàstic. 4. Preparació d'obres de teatre d'una situació que representi una emoció (5 grups) i la seva resolució/gestió emocional. 5. Tancament de la sessió, reflexió i l'avaluació de forma oral. 	10' 5'	50' 45' 25' 5' 0'
Avaluació:	Per avaluar l'assistència i els graus de participació s'ompliran les seves respectives taules, l'observació de la satisfacció dels infants es recull en el diari de camp i l'adquisició de coneixements s'avaluarà de forma oral, en finalitzar la sessió es preguntarà als infants què han après.				

UD 3.5.:	Festa final del Casal el <i>Frijolito</i>!				
Destinataris:	Infants de sis a dotze anys que resideixen a la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> (Guatemala).				
Lloc:	La rua és pels carrers principals de la comunitat i la resta de la sessió és a la sala del Teatre Social de la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> .	Temps:	1 hora.		
Objectius didàctics					
<ul style="list-style-type: none"> • Portar a terme un repàs dels continguts apresos al llarg del casal. • Fer el tancament del casal. • Realitzar l'avaluació final del casal. 					
Continguts			Metodologia	Temporalització	
Fets/Conceptes	Procediments	Actituds/Normes/Valors		60'	60'
<ul style="list-style-type: none"> • Sostenibilitat. • Hàbits saludables. • Emocions. • Intel·ligència emocional. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Portar a terme el tancament del casal. 2. Participar en les exhibicions. 3. Reflexionar i avaluar els continguts apresos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Escolta activa. • Motivació. • Participació activa. • Respecte envers els companys. • Habilitats socials. • Cooperació. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Acollida i ballem una dansa breu de benvinguda. 2. Exhibició de la dansa de la sostenibilitat, les cançons de la setmana dels hàbits saludables i les obres de teatre de les emocions. 3. Avaluació escrita sobre els continguts apresos. 4. Repartiment dels diplomes per la participació en el casal. 5. Cloenda i comiat. 	5'	55'
				25'	30'
				15'	15'
				10'	5'
				5'	0'
Avaluació:	Per avaluar l'assistència i els graus de participació s'ompliran les seves respectives taules, l'observació de la satisfacció dels infants es recull en el diari de camp i l'adquisició de coneixements en l'última sessió s'avaluarà de forma escrita a partir d'unes preguntes.				

5.7. Materials i recursos necessaris:

Pel que fa als materials i recursos necessaris, en aquest apartat els comentarem a grans trets per acabar de definir la planificació, però en l'apartat de l'aplicació es desenvoluparan amb més concreció.

- a) **Recursos materials.** Per una banda, com a infraestructura es necessitarà la sala del Teatre Social per aquelles activitats que requereixin d'un suport audiovisual i/o per fer tallers manuals, i el *campito*, que és la pista de joc asfaltada de l'escola primària de la comunitat, per les activitats a l'aire lliure. Per altra banda, pel que fa al material fungible caldran fulls, bolígrafs, retoladors, cartolines, paper d'embalar, pilota, etc.
- b) **Recursos econòmics.** Caldrà buscar finançament extern als recursos propis de la cooperativa perquè no tenen partides pressupostàries destinades a aquesta tipologia de projecte, per tal de poder pagar l'equip educador i els costos de les diferents activitats.
- c) **Recursos humans.** Consistiran en un coordinador/a, dos educadors/es i dos monitors/es de suport.

5.8. Indicadors i instruments d'avaluació:

Per tal de poder assolir l'objectiu general de reforçar aprenentatges escolars amb activitats de lleure educatiu durant el període vacacional, s'estableixen quatre indicadors que permetran encaminar-se cap a aconseguir aquesta fita i els seus objectius específics. Aquests indicadors fan referència a les variables relacionades amb l'assistència, la participació, l'adquisició de coneixements i la satisfacció dels infants.

Específicament, per avaluar l'assistència s'utilitzarà com a instrument d'avaluació una taula que ompliran els mateixos infants, igual que per deixar constància dels graus de participació dels educands que també es realitzarà en una taula, per mitjà d'una rúbrica però aquesta serà avaluada pels educadors. Sobre l'adquisició de coneixements, es faran preguntes al final de la sessió de manera oral per veure quins són els aprenentatges amb els quals s'han quedat els infants, i al final del casal es farà un qüestionari de manera escrita per extreure'n l'avaluació final. L'avaluació de la satisfacció, es farà a través de l'observació i se'n deixarà constància en un diari de camp que portaran al dia els educadors. En l'apartat de l'avaluació, es veuran amb més detall tots aquests aspectes.

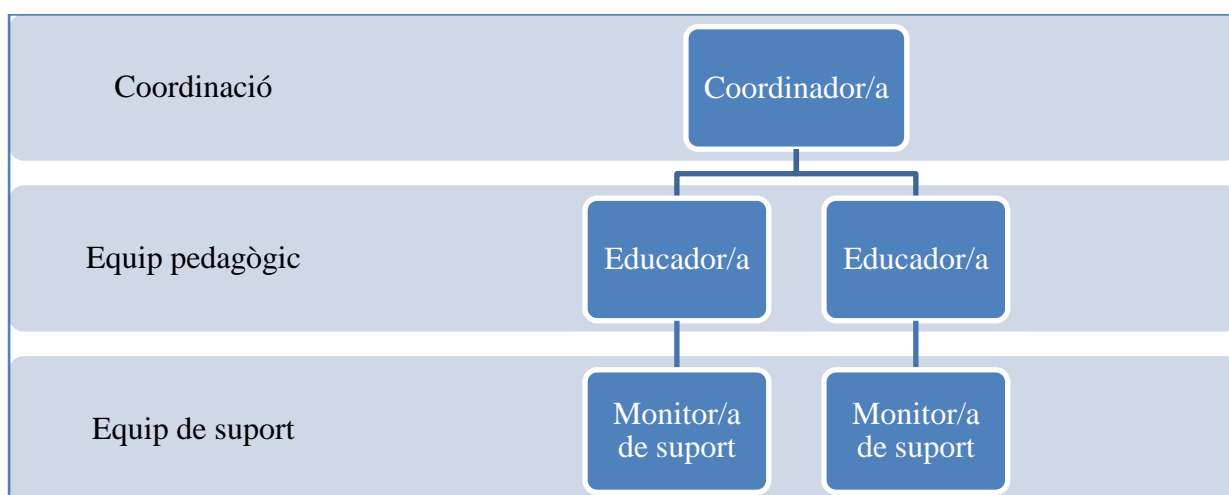
6. APLICACIÓ

En la fase d'aplicació del projecte socioeducatiu es portaran a terme les accions definides en l'anterior apartat de la planificació, per mitjà del desenvolupament de les unitats de programació previstes. Per aquest motiu, aquest punt tracta d'identificar els diferents elements que condicionaran la implementació del projecte en el context social de la comunitat i plantejarà les actuacions necessàries per garantir el funcionament de l'acció educativa. Seguidament, es concretarà la gestió i l'organització interna de l'equip, els recursos materials i humans necessaris, les relacions internes i externes que es mantindran, la calendarització del projecte amb el pla d'actuació i el seu pressupost amb les corresponents fonts de finançament. Per tal de poder-se encaminar cap a l'eficiència en les seves actuacions i l'optimització dels recursos dels quals disposa.

6.1. Gestió i organització interna:

Tot seguit, es desplegaran els diferents apartats que configuren el model de gestió i el model organitzatiu que utilitzarà l'entitat promotora del projecte en la seva implementació en la realitat social concreta. Per això, veurem en detall l'organigrama de l'entitat, l'organització funcional, el funcionament dels equips de coordinació, la distribució dels circuits i els canals d'informació, la sensibilització prèvia al projecte i l'aportació de la proposta educativa a la cohesió social.

a) Organigrama



Taula 4: Esquema amb l'organigrama de l'entitat (elaboració pròpia, 2019).

b) Organització funcional

La Fundació Ravà, en portar a terme el projecte en l'àmbit organitzacional, principalment es divideix en tres àmbits: la coordinació, l'equip pedagògic i l'equip de suport. De manera global, el projecte està format per cinc professionals, a causa del fet, que són els recursos humans necessaris perquè l'organització prevista pugui desenvolupar-se correctament.

En primer lloc, l'àmbit de la **coordinació** es troba en el cap de munt de l'organigrama de l'entitat, el qual és dirigit per un coordinador/a professional amb formació superior en el camp social que es mobilitzarà des de Catalunya. La seva funció és vetllar perquè el conjunt del projecte funcioni de manera òptima, assegurant en tot moment, la recerca de l'assoliment dels objectius marcats en el desenvolupament de la tasca socioeducativa. El coordinador/a serà l'encarregat de ser un vincle entre l'escola i els equips de professionals de l'entitat, per tal d'anar tots en la mateixa direcció; això facilitarà el contacte en la tasca prèvia de sensibilització a l'escola i la comunicació pel que fa a alguns casos específics d'infants. A més, haurà de procurar de tenir tots els materials i els mitjans necessaris a fi que l'equip pedagògic i el de suport, puguin portar a terme les diferents sessions previstes.

En segon lloc, l'**equip pedagògic** és el que està format per dos educadors/es, que són els encarregats referents de planificar, executar i avaluar el dia a dia de l'acció educativa. Principalment, els dos educadors/es seran els responsables de preparar les unitats didàctiques i de dinamitzar els diferents tallers amb els infants participants, fent les adaptacions pertinents en cas que fos necessari. Així mateix, duran a terme el recull del seguiment de les diferents sessions i estaran atents per detectar possibles situacions de risc en la població destinatària i n'informaran a l'àmbit de coordinació perquè en faci el trasllat a l'escola. Els dos professionals seran de la comunitat o de les seves proximitats, per tal que siguin els que donin continuïtat al projecte en futures edicions, assolint el rol de la coordinació i esdevenint l'equip promotor i gestor del projecte. A causa del volum de participants, l'equip pedagògic comptarà amb el suport de dos monitors/es, els quals estaran a càrrec de manera directa dels dos educadors/es.

En darrer lloc, l'**equip de suport** està constituït per dos monitors/es de la comunitat que acompanyen els educadors/es referents en la seva tasca i participen en el disseny de la programació, realització i avaluació de les activitats socioeducatives amb els infants. També duen a terme la dinamització de les activitats i el seguiment del procés socioeducatiu dels infants amb el suport i la supervisió dels responsables del projecte.

c) Equips de coordinació

L'equip de coordinació de l'entitat està format bàsicament pel coordinador/a que és l'encarregat de portar el seguiment i la regulació de les tasques desenvolupades per l'equip pedagògic i l'equip de suport. El coordinador/a prèviament als tallers que elaborarà l'equip pedagògic, portarà a terme la tasca de sensibilització a la comunitat i a l'escola en particular. També farà reunions de seguiment amb l'equip pedagògic durant la planificació dels tallers i en la realització de les sessions, durà a terme una supervisió de les mateixes. Es reunirà de manera periòdica amb l'equip promotor del projecte per valorar com s'està executant l'activitat per fer els ajustaments necessaris i finalitzar amb l'avaluació dels resultats. A poc a poc, el coordinador/a anirà fent tasques de traspàs del seu rol a l'equip pedagògic perquè en les futures edicions seran els que formaran part de l'equip de coordinació.

A més a més, el coordinador/a farà reunions de coordinació amb la direcció de l'escola i els tutors dels diferents graus de la primària prèviament a la implantació del projecte, així com amb la Junta Directiva de la cooperativa, ja que és l'ens que aprovarà l'aplicació del projecte. Cal tenir en compte, que s'haurien de fer reunions de seguiment del procés educatiu amb l'escola, tanmateix, en finalitzar el període escolar com que els docents resideixen fora de la comunitat, no hi tornaran fins al gener, cosa que dificulta l'acció coordinada entre els agents.

d) Circuit i canals d'informació

La comunicació, com a forma d'expressió, serà un dels aspectes claus en tots els àmbits d'actuació de l'entitat en el projecte; atès que tot comunica i hem de tenir present que el circuit i els canals d'informació, ens ajudaran en l'assoliment dels objectius plantejats. La política de comunicació de l'entitat s'orientarà en dos sentits: en la comunicació interna i la comunicació externa.

Per una banda, entenent per **comunicació interna** el traspàs d'informació que es produeix dins de la pròpia entitat, es durà a terme en les reunions de l'equip en les quals estaran presents el coordinador/a, els dos educadors/es i els dos monitors/es de suport. Els quals es reuniran abans de les sessions amb els infants, per tal d'organitzar-se i després dels tallers per fer una valoració del dia, com a espai per compartir dubtes, dificultats, experiències, etc.; amb la finalitat de millorar l'atenció als infants i l'acció educativa.

Per altra banda, pel que fa a la **comunicació externa** gràcies a la qual s'emetrà informació als agents que conformen l'entorn del projecte, el coordinador serà l'encarregat d'informar

inicialment a la Junta Directiva de la cooperativa i a l'escola sobre el projecte socioeducatiu que es durà a terme en el període vacacional amb els infants de la comunitat. Concretament es faran reunions amb el president de la cooperativa i amb la direcció de l'escola, abans de començar el projecte i en finalitzar per compartir l'anàlisi dels resultats. Com ja s'ha comentat, seria complex fer reunions de seguiment amb aquests agents, encara que si hi hagués algun cas específic que així ho requerís o es donés alguna circumstància en especial, es podria efectuar la comunicació telefònicament. A part, s'haurà de pactar amb la Junta Directiva la utilització dels espais necessaris per a les activitats, això requerirà establir un canal de comunicació amb la responsable de turisme que és la que s'encarrega de la cessió d'espais i del préstec del material audiovisual.

e) Sensibilització

La tasca de sensibilització, vist que consisteix a despertar l'interès dels infants per participar en el projecte que es realitzarà, s'efectuarà a través de tres vies. La primera, serà la visita del coordinador/a a les diferents classes de primària, per poder explicar als infants el projecte del casal i recollir les propostes que formulin sobre les seves motivacions. La segona, consistirà en la col·locació de material visual en llocs estratègics, és a dir, que es penjaran cartells informatius en els punts de major confluència de persones en la comunitat, les botigues, l'escola, la pista, etc. La tercera, es realitzarà en modalitat radiofònica, gràcies a la difusió del projecte per mitjà del *vocero* (intercomunicador) que arriba a tota la comunitat i que el porta la responsable de turisme.

f) Cohesió social

La cohesió social o grupal, tracta de potenciar la consciència dels participants del projecte com a grup actiu en el desenvolupament d'aquest. Com que el projecte del casal està destinat a infants de primària, es buscarà realitzar les diferents activitats des d'una visió col·lectiva, és a dir, les sessions es portaran a terme de manera grupal per tal de convertir el treball en equip i el diàleg entre els infants, com a elements imprescindibles per desenvolupar les diferents dinàmiques. Com que la dinamització del projecte parteix de zero, els professionals seran els que planificaran en gran part les activitats, però es vetllarà perquè a mesura que es vagi avançant en el procés, els infants puguin anar assolint més autonomia, com per exemple, podran generar propostes d'activitats i portar-les a terme amb la resta de membres del grup.

6.2. Relacions externes:

Respecte a les relacions externes que es caracteritzen per la interacció de l'entitat amb altres institucions, trobem les que tindran una influència directa en l'aplicació del projecte i que hi estan estretament relacionades, i les minories actives que són els grups que poden facilitar la participació significativa d'un major nombre d'infants.

a) Entitats estrictament relacionades amb el projecte:

- Junta Directiva de la Cooperativa Nuevo Horizonte: és l'òrgan de govern de la cooperativa que s'encarrega de vetllar pel compliment de les decisions preses en l'assemblea. Per aquest motiu, serà l'ens que aprovarà la realització del projecte al context de la comunitat, i també haurà de donar el vist-i-blau per la cessió dels espais i del material per dur a terme les activitats.
- Escuela Primaria Rural de la Cooperativa Nuevo Horizonte: és la institució que permetrà l'anàlisi de la realitat immediata en el disseny del projecte i facilitarà la primera presa de contacte entre el projecte del casal i els educands. Cal destacar, que és rellevant el treball conjunt amb l'escola, vist que pot contribuir a afavorir una acció més completa i eficaç amb els infants.
- Oficina de Turismo: la responsable de l'oficina de turisme de la cooperativa, és l'encarregada de la gestió dels espais i dels materials comuns de la comunitat. Per això, caldrà mantenir una comunicació constant amb aquesta figura per tal de poder utilitzar els espais que es requereixin com el teatre i la cessió del material audiovisual
- Tienda de las mujeres: és el comerç de comestibles més transitat de la comunitat, per aquesta raó serà un dels principals punts per difondre l'activitat del casal. També serà important aquesta botiga per ajudar-nos a obtenir material com capsos, plàstics, etc. per poder-los reutilitzar i reciclar per dur a terme els diferents tallers.
- Ministerio de Educación de Guatemala: donar a conèixer la proposta del casal al ministeri pot servir per a la futura implantació d'aquest en altres municipis.

b) Minories actives:

- Grupo de diabetes: malgrat que la gran part de les activitats d'aquest grup estiguin destinades a la població adulta, cada 15 dies organitzen una activitat per infants relacionada amb la salut. De manera que es podria facilitar la interrelació entre el casal i el grup, per anar tots en la mateixa direcció.

6.3. Recursos materials:

Tot seguit, en la pròxima taula estan descrits els diferents recursos materials necessaris per poder dur a terme el projecte i les diferents sessions amb els infants. Trobem dividits els materials en fungibles i en l'equipament:

Materials Fungibles	Equipament
<ul style="list-style-type: none">• Fulls blancs.• Bolígrafs.• Retoladors.• Cartolines de colors.• Paper d'embalar.• Pilota.• Altres materials.	<p>Sala del Teatre Social de la <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i>:</p> <ul style="list-style-type: none">• Cadires.• Taules.• Projector.• Altaveus. <p><i>Campito</i>, pista de joc asfaltada de l'escola primària.</p>

Taula 5: Descripció dels recursos materials (elaboració pròpia, 2019).

Alguns d'aquests materials i l'equipament procedeixen de la mateixa comunitat i d'altres s'hauran de comprar, més endavant en l'apartat del pressupost es tindrà en compte aquesta previsió.

6.4. Pla d'actuació:

Com que el projecte està dissenyat per ser implementat durant un període determinat de curta durada, a causa del seu sentit perquè tan sols és pel període vacacional, hem de tenir en compte que com que el pressupost del projecte el cedeixen a partir de l'octubre, serà quan començarà.

NÚM.	ACTIVITATS	PERSONA RESPONSABLE	CALENDARI SETMANAL														
			OCTUBRE				NOVEMBRE				DESEMBRE						
			1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4			
1) Fase prèvia.																	
1	Reunions amb l'equip educatiu de l'escola primària.	Coordinador/a.	■	■													
2	Visita a les classes dels sis cursos de primària.	Coordinador/a.			■	■											
2) Primera fase d'execució: sostenibilitat.																	
3	Comença el Casal el <i>Frijolito!</i>	Equip pedagògic i de suport.				■											
4	La Contaminació està conquerint el planeta.	Equip pedagògic i de suport.				■											
5	La Capitana 3R's ha aconseguit escapar-se.	Equip pedagògic i de suport.					■										
6	Els recursos de la Terra.	Equip pedagògic i de suport.					■										
7	Combatem la Contaminació amb la Capitana 3R's.	Equip pedagògic i de suport.					■										
3) Segona fase d'execució: hàbits saludables.																	
8	Endinsem-nos en l'Alimentació.	Equip pedagògic i de suport.						■									
9	Participem en les Olimpíades.	Equip pedagògic i de suport.						■									
10	Ens visita la <i>Doña Limpia</i> .	Equip pedagògic i de suport.							■								
11	Cuidem-nos per sentir-nos millor.	Equip pedagògic i de suport.							■								
4) Tercera fase d'execució: intel·ligència emocional.																	
12	En la recerca de les emocions perdudes.	Equip pedagògic i de suport.										■					
13	Seguim buscant les emocions perdudes.	Equip pedagògic i de suport.										■					
14	Pel·lícula " <i>Inside out</i> ".	Equip pedagògic i de suport.											■				
15	Expressem les emocions.	Equip pedagògic i de suport.												■			
16	Festa final del Casal el <i>Frijolito!</i>	Equip pedagògic i de suport.												■			
5) Fase d'avaluació.																	
17	Avaluació de procés.	Coordinador/a, equip pedagògic i de suport.	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
18	Avaluació de resultats.	Coordinador/a, equip pedagògic i de suport.													■	■	■

6.5. Pressupost i fonts de finançament:

El pressupost és la previsió que fem respecte als ingressos i les despeses del projecte socioeducatiu, per posteriorment amb la implementació poder fer un balanç i així veure si la previsió realitzada s'ha ajustat a la realitat o ha estat desviada. Les taules que es mostren a continuació tenen especificats tot el seguit de conceptes dividits entre despeses i ingressos que ens permetran dur a terme la intervenció anteriorment proposada.

En la primera taula trobem el resum de la informació del pressupost en el qual s'estableix la relació entre les despeses i els ingressos de forma resumida:

DESPESES	
<i>Concepte:</i>	<i>Pressupost:</i>
Material Fungible	43,95 €
Impremta	18,33 €
Lloguer material audiovisual	30,00 €
Lloguer de les sales/instal·lacions	350,00 €
Subministraments	100,00 €
Transports	688,00 €
Assegurança	800,00 €
Sous	3.310,29 €
Despeses de contractació	1.092,40 €
Altres despeses	643,30 €
DESPESES TOTALS:	7.076,27 €
INGRESSOS	
<i>Concepte</i>	<i>Pressupost:</i>
Aportació del lloguer de les instal·lacions	350,00 €
Aportació del lloguer del material audiovisual	30,00 €
Aportació dels subministraments	100,00 €
Patrocini empreses	1.500,00 €
Donacions i aportacions dels socis	3.100,27 €
Subvencions	1.996,00 €
INGRESSOS TOTALS:	7.076,27 €

Taula 6: Pressupost, relació entre despeses i ingressos (elaboració pròpia, 2019).

En les properes taules trobem el pressupost desglossat i explicat en detall. Les despeses, són:

DESPESES	
Concepte:	Pressupost:
Material Fungible	<ul style="list-style-type: none"> • Un paquet de 500 fulls: 3€. • Sis paquets de 5 bolígrafs a 3€ cada un: 18€. • Un paquet de 24 retoladors: 3,60€. • Un paquet de 50 cartolines de colors: 5€. • Paper d'embalar de 5m: 5,35€. • Una pilota: 4€ • Altres materials: 5€. <p style="text-align: right;">Total: 43,95 €</p>
Impremta	<ul style="list-style-type: none"> • 10 cartells: 13,33€ • 50 fotocòpies: 5€ <p style="text-align: right;">Total: 18,33 €</p>
Lloguer material audiovisual	Lloguer d'un projecteur i altaveus per dues sessions a 15€/hora. Total: 30,00 €
Lloguer de les sales	Lloguer de la sala del Teatre Social per set sessions a 50€/hora. Total: 350,00 €
Subministraments	Despeses de subministraments varis: aigua, llum, etc. Total: 100,00 €
Transports	<ul style="list-style-type: none"> • Vol d'avió (anada i tornada) del coordinador del projecte de la Fundació Ravà: 638€. • Desplaçaments varis dels professionals: 50€. <p style="text-align: right;">Total: 688,00 €</p>
Assegurança	Assegurança anual que conté les pòlisses d'accidents individuals i de responsabilitat civil. Total: 800,00 €
Sous	<p>Per una banda, pel que fa al coordinador del projecte concret del casal, es determinarà el seu salari d'acord a les taules salarials del 2018 del conveni d'acció social de Catalunya; ja que és un professional que es mobilitzarà fins al context d'actuació per definir i implementar el projecte. Tenint en compte que el treballador tindrà un contracte per obra i servei, atès que realitza un servei concret que té un període limitat de temps, cobrarà en funció de la seva categoria professional per hores. Per tant, tenim un professional diplomad que en desenvolupar tasques de gestió educativa, rebrà un complement de coordinació: 23,5h destinades a reunions de preparació, planificació, coordinació i avaluació + 15h per la realització de les 14 sessions que duren una hora, excepte la de la pel·lícula que en dura dues. Pel total de les 38,5h cobrarà 1.474,23€ més el plus per coordinació que és de 92,92, obtenint com a salari final: 1.567,15€.</p> <p>Per altra banda, respecte als dos educadors i els dos monitors de suport com que seran persones de la mateixa comunitat o de les seves proximitats ens basarem en l'acord de govern de Guatemala 246-2018, que estableix els sous per les persones que desenvolupen tasques en els establiments d'ensenyament. Pels dos educadors s'adjudicarà la funció de facilitador itinerant que correspon a 4.264 quetzals mensuals, que equivalen a 492,82€ per cada un; i pels monitors de suport s'agafarà la classificació de tècnic d'Educació Extraescolar I que són 3.277 quetzals mensuals, equivalents a 378,75€ per cada monitor.</p> <p style="text-align: right;">Total: 3.310,29 €</p>
Despeses de contractació	Despeses de contractació tenint present la Seguretat Social (33%). Total: 1.092,40 €
Altres despeses	Despeses per imprevistos i altres (10%). Total: 643,30 €
TOTAL DESPESES: 7.076,27 €	

Taula 7: Detall de les despeses del pressupost (elaboració pròpia, 2019).

Pel que fa als ingressos trobem el següent:

INGRESSOS	
Concepte:	Pressupost:
Aportació del lloguer de les instal·lacions	La <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> cedeix les seves instal·lacions per dur a terme les sessions amb els infants. Total: 350,00 €
Aportació del lloguer del material audiovisual	La <i>Cooperativa Nuevo Horizonte</i> cedeix el projector i els altaveus per fer les sessions amb els infants. Total: 30,00 €
Aportació dels subministraments	Al cedir les instal·lacions els subministraments també van a càrrec de la cooperativa. Total: 100,00 €
Patrocini empreses	Patrocini Obra Social La Caixa per projectes de cooperació amb població en situació vulnerable. Total: 1.500,00 €
Donacions i aportacions dels socis	Donacions fetes a través de la Fundació Ravà i aportacions dels socis. Total: 3.100,27 €
Subvencions	<ul style="list-style-type: none"> • Subvenció de la Generalitat de Catalunya per projectes de cooperació i educació pel desenvolupament: 1.006€ • Subvenció de la Diputació de Barcelona per projectes de cooperació i accions dels drets humans: 990€ Total: 1.996,00 €
TOTAL INGRESSOS: 7.076,27 €	

Taula 8: Detall dels ingressos del pressupost (elaboració pròpia, 2019).

En resum, en el pressupost podem observar que com que es tracta d'un dels projectes de la Fundació Ravà serà molt important la gestió de les aportacions dels socis i de les donacions en l'entitat, perquè seran la principal font que finançarà el projecte. Per aquesta raó, podem dir que la principal font de finançament serà privada a través de la iniciativa social, encara que també comptarà amb fonts públiques procedents de les subvencions que finalment s'acabin atorgant al projecte i de fonts privades derivades de les aportacions d'empreses.

7. AVALUACIÓ

L'avaluació és l'instrument que ens permet veure el grau d'assoliment i d'impacte entre una situació prevista en l'inici en el disseny del projecte, amb la que ha acabat sent realment. A l'hora de realitzar l'avaluació del projecte educatiu, s'han distingit tres tipologies d'avaluació en funció de la finalitat de cada una d'elles, aquestes són: l'avaluació inicial o diagnòstica, l'avaluació formativa o de procés i l'avaluació sumatòria o final (Riberas, Vilar i Mora, 2013). Per tal de realitzar aquest anàlisi sobre com es produeix l'assoliment dels objectius previstos inicialment, seran molt importants els indicadors que fixaran les premisses i els estàndards per poder avaluar l'acció educativa i els seus respectius instruments d'avaluació per poder-los mesurar. En la primera secció d'aquest apartat del projecte s'exposaran les dues primeres tipologies d'avaluació, tot seguit es mostraran els indicadors i els instruments d'avaluació i finalment, s'explicarà com es durà a terme l'avaluació final.

7.1. Avaluació inicial i avaluació de procés:

Referint-nos a les dues primeres tipologies anteriorment mencionades sobre l'avaluació, a continuació s'explicarà en què consisteix l'avaluació diagnòstica inicial i l'avaluació formativa o de procés en el projecte del Casal el *Frijolito*.

Per una banda, en l'**avaluació diagnòstica inicial** es fa un anàlisi del context en el qual ens trobem, concretament s'entra a conèixer la comunitat i l'escola primària, per veure quin és el punt de partida sobre el qual es desenvolupa el present projecte i així poder fer el pronòstic de la problemàtica detectada, la qual és la falta d'activitats de lleure pels infants durant el període vacacional. Aquesta avaluació es realitza a l'octubre, un mes abans d'iniciar les activitats amb els infants del casal. S'avalua a través de l'anàlisi de les entrevistes amb els professionals de l'escola primària, les aportacions que fan els infants en passar classe per classe anunciant el projecte del casal i l'observació que es fa sobre el context. Aquesta avaluació la duu a terme el coordinador/a del casal, per mitjà de l'anàlisi de les entrevistes en les quals s'ha recollit la informació i també s'extrauran dades de l'observació no sistematitzada del context.

Per altra banda, l'**avaluació formativa o de procés** es va duent a terme durant la implementació de la proposta d'intervenció, ja que d'aquesta manera ens permet introduir les correccions que siguin necessàries pel bon desenvolupament del projecte. En el projecte del

Casal el *Frijolito* s'ha dividit aquesta avaluació en funció dels diferents agents i trobem dues distincions que són: l'equip educador i el grup d'infants.

Primer, pel que fa a l'equip educador s'avaluarà com s'ha organitzat, la distribució de les tasques i com s'ha dut a terme la implementació de la intervenció (la dinamització d'activitats, les responsabilitats, etc.). Aquesta avaluació es fa un dia a la setmana en la reunió d'equip, de manera oral per mitjà d'una autovaloració personal que fa cada educador/a referent sobre com s'ha vist a ell/a mateix/a, com valora el funcionament del casal, com veu els infants i quines millores es poden fer. Totes les aportacions s'han de recollir de forma escrita en la llibreta d'actes, per tenir-les en compte a l'hora d'adaptar les activitats de la setmana següent.

El segon agent serien els infants, en els quals hi ha quatre aspectes principals a avaluar: l'assistència, la participació, els coneixements i la satisfacció. En la taula que es mostra a continuació es descriurà l'avaluació referent als infants:

Què s'avalua?	<u>ASSISTÈNCIA</u> Estar present en les diferents activitats del casal.	<u>PARTICIPACIÓ</u> Prendre part en les activitats del casal.	<u>CONEIXEMENTS</u> Adquirir els continguts treballats en el casal.	<u>SATISFACCIÓ</u> Estar satisfet del seu pas pel casal.
Quan s'avalua?	Cada dia a l'inici de la sessió, es va avaluant i en finalitzar el casal es calcula el total d'assistència de cada infant.	Cada dia es va avaluant en acabar la sessió, i en finalitzar el casal es calcula el grau de participació que ha mostrat cada infant.	Cada dia es va avaluant el procés d'aprenentatge al final de la sessió i en acabar el casal s'avaluen els resultats.	Cada dia s'observa el grau de satisfacció que mostren els infants, durant tota la sessió i en finalitzar les activitats se'ls pregunta explícitament com s'ho han passat.
Com s'avalua?	S'anota en una taula els infants que han assistit en el casal i els que no. Són els mateixos infants qui omplen la taula, però el recull final el fa l'equip educador.	L'equip educador anota en una taula el grau de participació que han mostrat els infants: alta, mitja o baixa participació.	De manera oral en finalitzar la sessió es pregunta als infants què han après i en acabar el casal es passa un qüestionari escrit per comprovar aquest assoliment de coneixements.	Al final de cada sessió es fa una rotllana en la qual els educadors/es pregunten als infants com s'ho han passat i aixequen les manes en funció de si el dia els ha agradat molt, una mica o gens. L'observació s'anotà en el diari de camp.

Taula 9: Ítems de l'avaluació pel que fa als infants (elaboració pròpia, 2019).

7.2. Indicadors d'avaluació:

Els indicadors d'avaluació són els que ens permetran mesurar diferents variables per saber fins a quin grau s'assoleixen els objectius fixats en el projecte. Les quatre **variables** que ens permetran mesurar l'objectiu de reforçar aprenentatges escolars amb activitats de lleure educatiu durant el període vacacional i tot el seguit d'objectius específics que es deriven d'aquest, seran: l'assistència, la participació, l'adquisició de coneixements i la satisfacció. Per utilitzar aquests termes, és important que precisem a què ens referim:

- Assistència: estar present en les diferents activitats del casal.
- Participació: prendre part activa en les activitats del casal.
- Adquisició de coneixements: aprendre els continguts treballats en el casal.
- Satisfacció: gaudir del seu pas pel casal.

En funció de la variable podrem formular un indicador de manera quantitativa o qualitativa. Per un costat, pel que fa als **indicadors quantitius** trobem:

- Nombre de sessions a les quals ha assistit l'infant.
- Nombre de respostes correctes en la comprovació de l'assoliment dels continguts.

Per l'altre costat, respecte als **indicadors qualitius** obtenim el següent:

- Grau de participació de l'infant en les activitats proposades.
- Grau de satisfacció de l'infant al llarg del casal.

Per acabar de concretar els indicadors, serà molt important elaborar una sèrie d'estàndards que ens facilitaran la tasca d'analitzar fins a quin punt s'han complert o no els indicadors previstos, sempre tenint en compte que si un cop ubicats a la realitat aquests estàndards no estan ajustats al que acaba sent, sempre es poden reformular i deixar-ne constància en el projecte. Per tot això, els **estàndards** seran els que trobem a continuació:

- Assistència dels infants al 90% de les sessions.
- Resolució correcte del 75% de les preguntes sobre l'adquisició de continguts.
- Participació dels infants en el 80% de les sessions.
- Satisfacció dels infants envers el casal en la seva globalitat superior al 85%.

7.3. Instruments d'avaluació i temporalització:

Els instruments d'avaluació són les eines que ens permetran registrar la informació per mitjà d'un seguit de procediments o de tècniques de recollida de dades, que seran diferents en funció de la fase del projecte en la qual s'utilitzin, tenint en compte les etapes avaluatives del projecte que s'han comentat anteriorment.

Primerament, en l'avaluació inicial per obtenir informació sobre el context, la població destinatària i la problemàtica a abordar, s'utilitzaran les entrevistes com a instruments d'avaluació, les quals les realitzarà el coordinador/a del projecte i es troben recollides en el primer bloc dels annexos en les seves respectives transcripcions. En concret, es fa una **entrevista individual** a tots els docents de l'escola primària, ja que són els que treballen diàriament amb la població destinatària de l'acció educativa del casal i així es pot obtenir diferents perspectives procedents de diverses fonts d'informació. A més, es realitza una **entrevista conjunta** als docents de l'escola popular del *Básico* (secundària) per complementar la visió que tenen els diferents agents educatius que intervenen en la comunitat i que hi viuen.

Cal afegir, que aprofitant que l'equip dissenyador del projecte conviu a la comunitat prèviament a la realització de les activitats, portarà a terme un **diari de camp** amb les observacions que vagi fent sobre el context de manera no sistematitzada, per complementar la informació exposada en les entrevistes i per facilitar la tasca de detectar les necessitats i/o problemàtiques a atendre en el projecte.

Altrament, en la implementació del projecte en la qual s'efectuarà l'avaluació de procés, l'equip educador haurà d'avaluar les variables mencionades en l'anterior apartat sobre l'assistència, la participació, l'adquisició dels coneixements i la satisfacció. D'entrada, en iniciar les sessions es passarà una **taula d'assistència** (Annex 12), la qual serà omplerta cada dia per un infant diferent i apuntaran qui ha assistit i qui no, per tal de responsabilitzar-se d'aquesta tasca i conscienciar-se de la importància de venir al casal. També s'omplirà una **taula amb els graus de participació** (Annex 13), però aquesta l'escriuran els educadors en acabar cada sessió. En finalitzar el projecte amb l'avaluació d'impacte, l'equip educador extraurà el resum del recull de l'assistència i dels graus de participació per poder veure si s'han complert els estàndards fixats prèviament.

Sobre l'adquisició de coneixements, cada dia en acabar la sessió es faran preguntes de manera oral per veure fins a quin punt els infants han assolit els continguts proposats en les diferents

activitats. La valoració d'aquestes qüestions serà anotada pels educadors en les actes de les reunions que duen a terme de manera setmanal, per poder adaptar les activitats i repassar els continguts que no hagin quedat prou clars. En acabar el casal, es farà una avaluació de manera escrita en la qual es veurà el nivell d'assoliment dels continguts a través d'un **qüestionari** (Annex 14). Concretament en els annexos trobem el qüestionari que es va utilitzar en el projecte pilot.

Respecte al grau de satisfacció que mostren els infants en el seu pas pel casal i en la realització de les diferents activitats, l'equip educador durà a terme un recull amb les observacions sobre la satisfacció dels infants per mitjà d'un **diari de camp** (Annex 15). En aquest document escrit, també s'hi afegiran les valoracions que fan cada dia els infants en acabar la sessió quan se'ls pregunta com s'ho han passat.

7.4. Avaluació final i d'impacte:

Per finalitzar, en l'**avaluació sumatòria i d'impacte final** s'analitza la consecució dels resultats que s'han assolit amb la intervenció educativa, en referència als dos principals agents educatius implicats, els quals són l'equip educador i els infants. Al final del casal l'equip educador durà a terme una avaluació global de l'experiència a partir de l'anàlisi en l'assoliment dels objectius plantejats i el compliment o no dels indicadors d'avaluació.

Pel que fa als infants, en finalitzar el casal es farà un anàlisi dels resultats obtinguts a partir de les dades recollides en els diferents instruments d'avaluació enumerats en l'anterior secció, per tal de veure quin ha estat l'**impacte** del projecte en els infants i en la població de la comunitat a mitjà i llarg termini. En aquest anàlisi es podrà estudiar aspectes com l'eficàcia, l'eficiència, l'efectivitat, la pertinença i la suficiència del projecte. Tot seguit, es descriuran amb més detall:

- **Eficàcia:** aquest aspecte mesura fins a quin punt hem aconseguit assolir els objectius establerts en el projecte. Això ho podem mesurar per mitjà dels indicadors i els estàndards fixats en l'anterior apartat. Si s'aconsegueixen els resultats esperats en funció de cada indicador per assolir l'objectiu general, podem dir si el projecte ha estat eficaç o no.

- Eficiència: es refereix a la relació existent entre els mitjans i els recursos utilitzats en el projecte i els resultats obtinguts en aquest. Com que la comunitat no disposa de recursos econòmics destinats a aquesta tipologia d'activitats en el lleure, el pressupost amb el qual comptarem és molt limitat i per aquest motiu, caldrà optimitzar els recursos per realitzar les activitats i buscar maneres creatives per evitar comprar materials en excés.
- Efectivitat: ens mostrarà els efectes que s'han produït a causa de la implementació del projecte, ja siguin desitjats o no. De forma anticipatòria podem fer alguna previsió sobre aquests efectes, encara que fins que no succeeixin no podem saber del cert com acabaran sent. Per exemple, un efecte podria ser que es creessin diferències entre els infants que participen en el casal i els que no, respecte als aprenentatges adquirits i pel sentiment de pertinença envers el projecte; els que assisteixen poc si veuen que n'hi ha d'altres que se senten més part possiblement els tira enrere participar-hi.
- Pertinença: és el grau en el qual la població destinatària del projecte reconeix les necessitats detectades en aquest. Malgrat que les línies estratègiques s'han fixat d'acord al que afirmaven els docents, com que l'anàlisi de les necessitats ha estat elaborat per professionals procedents d'una entitat de cooperació internacional, pot ser que es realitzin desajustos en la voluntat de canvi que tenen els mateixos infants. Per tant, haurem de veure fins a quin punt els infants reconeixen com a seves les necessitats plantejades en el diagnòstic del projecte.
- Suficiència: haurem de tenir en compte quin és l'abast de les nostres accions per veure si amb les nostres possibilitats en tenim prou per poder assolir els objectius plantejats. Serà molt important revisar els objectius per poder ajustar-los a l'acció real que podem fer des del present projecte, establint fites petites que puguin ser assequibles a l'abast de la intervenció. En aquí seria interessant comptar amb el suport d'altres agents educatius per promoure un treball interdisciplinari.

8. CONCLUSIONS

Per tal de realitzar el tancament del disseny del projecte socioeducatiu presentat al llarg d'aquestes pàgines, en l'apartat final sobre les conclusions s'exposaran de forma general algunes idees a les quals s'ha arribat durant el procés de creació del projecte i de la seva posada en escena per mitjà del projecte pilot. Tot seguit, s'analitzaran breument els aspectes positius que serà interessant seguir reforçant per potenciar el projecte, i també es mostraran aquells punts febles que cal tenir present per transformar les dificultats i els obstacles en oportunitats d'aprenentatge. Finalment, tenint en compte l'abast del present projecte, s'establiran futures línies d'acció a explorar, seguint el plantejament de la proposta educativa basada en el lleure.

8.1. Principals conclusions:

Per concloure amb el projecte, podem dir que amb tot el plantejament que s'ha fet és necessari integrar l'educació no formal com a part important dins de l'àmbit de l'educació i no només tenir en compte l'escola com a agent educatiu. Atès que per potenciar el bon desenvolupament dels infants serà molt important que l'educació formal, l'educació no formal i l'educació informal vagin de la mà. Això comporta que les famílies s'involucrin en l'acció dels agents educatius i es creïn entre tots punts de comunicació i de treball conjunt per beneficiar en tot moment el correcte aprenentatge dels infants.

Concretament en la comunitat, són necessàries més iniciatives de lleure que s'implementin de forma regular, per oferir una alternativa d'oci que no tan sols sigui el fet de jugar a futbol o estar mirant la televisió. Per d'aquesta manera, crear aprenentatges més enllà de les aules i així obtenir eines per gestionar el temps lliure que els permeti a les persones de la cooperativa evitar conductes nocives per a la salut, com la dependència a les drogues.

Tanmateix, en el projecte pilot es va fer visible, que resulta molt complicat canviar les pautes de comportament dels infants en referència a la sostenibilitat, als hàbits saludables i sobre la gestió de la intel·ligència emocional, perquè a l'escola ja els han parlat d'aquests temes però si no hi ha un canvi dins del nucli familiar, respecte a aquests aspectes, es fa molt difícil treballar tot això. En la mesura del possible i tenint present l'abast de la intervenció que es duu a terme en el projecte, es vetllarà per crear un espai en el qual es respectin les temàtiques

treballades en el quotidià i en el funcionament del dia a dia del casal, perquè d'aquesta manera els infants comptin amb un altre model de referència.

8.2. Anàlisi dels aspectes positius:

Pel que fa als aspectes positius en el disseny del projecte podem extreure, que ha estat molt favorable que l'equip dissenyador del projecte hagués conviscut a la comunitat perquè així ha pogut adaptar les activitats i el projecte en si al context concret. Així ha indagat sobre les activitats i els tallers que motivaven més als infants, com per exemple la realització de les danses abans de començar les sessions, ja que d'aquesta manera els infants estaven més predisposats a participar en les dinàmiques.

Serà molt important, que en el desenvolupament del projecte es produeixi un traspàs real d'informació, de tasques i de responsabilitats del coordinador a l'equip pedagògic, per tal de vetllar per la continuïtat de l'acció educativa del lleure a la comunitat. Fent que d'aquesta manera, en futures edicions l'equip pedagògic esdevingui l'equip coordinador del projecte.

A més, els infants estan acostumats al fet que els facin activitats els voluntaris o professionals que venen a la comunitat de part d'algunes de les organitzacions que hi col·laboren i això fa que s'animin més fàcilment a participar-hi.

8.3. Anàlisi de les dificultats:

Encara que té una part positiva el fet que els infants estiguin acostumats al fet que quan venen estrangers a la comunitat els preparin activitats, hem pogut observar en l'entrevista a un dels docents (Annex 5), que la gent de la comunitat anteriorment organitzava activitats pels infants però ara ja fa temps que no. Només hi ha activitats regulars d'oci pels adults com per exemple els equips de futbol femení i masculí, i la realització esporàdica de tornejos de voleibol.

Hem de tenir en compte que malgrat que els agents educatius, com l'escola primària o l'escola popular estiguin molt entregats a facilitar totes les iniciatives i les propostes educatives que es vulguin portar a terme a la comunitat, tal com s'ha mostrat en el suport que ens han donat en la preparació del projecte, altres agents com són les famílies, és més

complicat que s'interessin per les accions educatives (aquest fet l'han destacat tots els docents en les diferents entrevistes recollides en els Annexos).

En el projecte pilot es plantejava fer una sessió en finalitzar cada unitat de programació amb els infants i les seves famílies per tal que els primers consolidessin els aprenentatges apresos al llarg de les altres sessions i les famílies poguessin ser conscients del treball que estaven fent per mitjà de les activitats de lleure i així incentivar la seva participació en el procés d'aprenentatge dels infants. Tot i així, la participació d'aquestes va ser molt baixa i es va descartar, per centrar i acotar la intervenció tan sols amb els infants.

8.4. Línies futures d'acció:

La descripció del projecte educatiu proposat pel Casal el *Frijolito*, finalitza en aquestes pàgines, malgrat que amb perspectiva de futur seria interessant portar a terme més edicions del projecte de lleure per treballar altres temàtiques d'interès que no s'han pogut treballar per l'abast del present projecte. Algun d'aquests temes serien el traspàs generacional pel que fa a la història de la comunitat i l'ús de les noves tecnologies.

A part, la línia estratègica de la intel·ligència emocional és una temàtica força complexa que necessita un treball més continuat en el temps, motiu pel qual seria interessant fer un projecte destinat únicament a desenvolupar aquest aspecte. També seria favorable que es fes un projecte d'aquestes característiques vinculat a l'acció educativa de l'escola, per integrar el treball de la intel·ligència emocional en el dia a dia de les aules.

Per acabar, una altra línia de futur estaria lligada a l'elaboració de projectes intergeneracionals vinculats al lleure que permetin afavorir una participació conjunta dels infants i les seves famílies en un entorn educatiu d'aprenentatge vivencial. Però això resultaria complicat, i possiblement primer s'hauria de començar en promoure un projecte per aproximar l'escola a les famílies, incentivant així el lligam amb l'àmbit educatiu. Més endavant, es podria mirar de crear un espai socioeducatiu en el qual es pogués realitzar una acció de lleure de forma continuada, que fos gestionada per les mateixes persones de la comunitat.

9. BIBLIOGRAFIA

Aguirre, A., Moliner, L. i Traver, J.A. (2017). La Pedagogía Social, la Animación Sociocultural y la Educación No Formal en el tiempo libre y de ocio de la ciudadanía. *Infancia-Contemporánea. Grupo de investigación reconocido por la Universidad Autónoma de Madrid*, 17, p.1-20.

Armengol, C. (2006). Educar per a fer possible el lleure. Dins Armengol, C., Capdevila, M., Essomba, M.A., Estellés, P., Galceran, M.M., Garreta, F., ..., Terrassa, R. (2006). *Perspectives de l'educació en el lleure* (1a ed., p.17-22). Barcelona: Editorial Claret.

Catalunya. Conveni col·lectiu de Catalunya d'Acció Social amb infants, joves, famílies i d'altres en situació de risc per als anys 2013-2018. *Diari oficial de la Generalitat de Catalunya*, 24 de juliol del 2017, núm.79002575012007, p.1-30.

Comisión Económica para América Latina y el Caribe (2018). *Panorama Social de América Latina*. Santiago: Publicaciones de la CEPAL.

Cooperativa Nuevo Horizonte (2019). *La cooperativa: Historia*. Recuperat a: <http://coopnuevohorizonte.org/>

Corzo, A. (2018). La situación educativa actual en Petén, Guatemala y sus implicaciones para el desarrollo regional. *Ciencias Sociales y Humanidades*, 5 (1), p.45-54.

Cuenca, M. (2011). El ocio como ámbito de la Educación Social. *Educación social: Revista de Intervención Socioeducativa*, 47, p.25-40.

Fernández, P. i Extremera, N. (2008). La inteligencia emocional como una habilidad esencial en la escuela. *Revista Iberoamericana de Educación*, 29 (1), p.1-6.

Freire, P. (1975). *La pedagogía del oprimido*. Madrid: Siglo XXI Editores.

Goleman (1996). *Inteligencia emocional*. Barcelona: Editorial Kairós.

Guatemala. Acuerdo Gubernativo Número 246-2018. *Ministerio de Finanzas Publicas Guatemala, C.A.*, 27 de diciembre del 2018, núm.246-2018, p.1-6.

Hernández, A. (2000). Acerca del ocio, del tiempo libre y de la animación sociocultural. *Revista digital. Lecturas: Educación Física y Deportes*, 23, p.1-4. Recuperat a: <https://www.efdeportes.com/efd23/ocio.htm>

Instituto Nacional de Estadística Guatemala (2019). *Estadísticas: indicadores sociodemográficos*. Recuperat a: <https://www.ine.gob.gt/>

López, E. (1993). El ocio. Perspectiva pedagógica. *Revista Complutense de Educación*, 4 (1), p.69-88.

Macias, M., Gordillo, S. i Camacho, R. (2012). Hábitos alimentarios de niños en edad escolar y el papel de la educación para la salud. *Revista chilena de nutrición*, 39 (3), p.40-43.

Morata, T. i Garreta, F. (2012). El lleure com a dinamitzador i/o activador de comunitat/s. *Educació social: Revista d'Intervenció Socioeducativa*,50, p.11-30.

Novo, M. (2005). Educación ambiental y educación no formal: dos realidades que se realimentan. *Revista de Educación*, 338 (1), p.145-165.

Novo, M. (2009). La educación ambiental, una genuina educación para el desarrollo sostenible. *Revista de Educación*, 200, p.195-217.

Organización Mundial de la Salud (1948). *Constitución de la Organización Mundial de la Salud*, p.1-18. Recuperat a: https://www.who.int/governance/eb/who_constitution_sp.pdf

París. *Declaración Universal de los Derechos Humanos*. Asamblea General de las Naciones Unidas, 10 de diciembre de 1948, Resolución 217 A (III), p.34-37.

Pastor, A. (2015). *Actividades de educación en el tiempo libre infantil y juvenil. Proyectos educativos de ocio*. Vigo: Ideaspropias Editorial.

Pastor, M.I. (2001). Orígenes y evolución del concepto de educación no formal. *Revista española de pedagogía*, 220, p.525-544.

Programa de las Naciones Unidas para el Desarrollo (2016). *Informe Regional sobre Desarrollo Humano para América Latina y el Caribe*. New York: PNUD.

Riberas, G., Vilar, J. i Mora, P. (2013). *Elaboració de projectes socials: disseny i avaluació de les accions socioeducatives*. Barcelona: Editorial Claret.

Rodríguez, P.L. (2006). *Educación física y salud en primaria. Hacia una educación corporal significativa y autónoma*. Barcelona: Inde Editorial.

Romeu, R., Barba, C., Ruiz, J.A. i Carrasco, S. (2018). Ocio, educación y comunidad. *RTS: Revista de Treball Social*. Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya, 212, p.115-130.

Ruiz de Gauna, R. (2012). L'educació en el lleure a l'inici del segle XXI. *Educació social: Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 50, p.69-79.

Trilla, J. (1993). *La educación fuera de la escuela. Ámbitos no formales y educación social*. Barcelona: Editorial Ariel.

Trilla, J. (1999). Tres pedagogies del lleure i una més. *Educació social: Revista d'intervenció socioeducativa*, 11, p.54-71.

Trilla, j. (2012). Els discursos de l'educació en el lleure. *Educació social: Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 50, p.31-45.

Villanueva, J. (2018). La renovació pedagògica a Catalunya. *Revista Eines*, 33, p.6-15.